

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ISTANBULSKÁ ÚMLUVA A MOŽNÝ VLIV JEJÍHO
PŘIJETÍ NA ČESKÝ PRÁVNÍ ŘÁD**

Autor práce: Markéta Neužilová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Markéta Neužilová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Istanbulská úmluva a možný vliv jejího přijetí na český právní řád

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Istanbul Convention and the Possible Impact of Its Adoption on The Czech Legal System

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. et Mgr. Radek Fabian

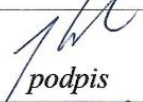
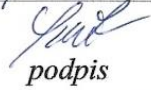

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): Duben 2025

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je zhodnotit, zda by ratifikace Istanbulské úmluvy vyžadovala zásadní změny v českém právním řádu, nebo zda již současná právní úprava odpovídá požadavkům úmluvy.

Student: Markéta Neužilová	3.5.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian	14.5.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.5.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	26.5.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	27.5.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radku Fabianovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

NEUŽILOVÁ, M. *Istanbulská úmluva a možný vliv jejího přijetí na český právní řád: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 65 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Klíčová slova: Istanbulská úmluva, ratifikace, český právní řád, domácí násilí, násilí na ženách, mezinárodní smlouvy, lidská práva

Zvolené téma bakalářské práce (dále jen „práce“) reflektuje celospolečensky i odborně dlouhodobě diskutovanou a aktuální problematiku ochrany před násilím, a to zejména v kontextu mezinárodněprávních závazků České republiky. Obsahová část práce se primárně zaměřuje na tematické zkoumání Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (tzv. Istanbulské úmluvy) a na posouzení jejího možného vlivu na právní řád České republiky v případě její ratifikace. V teoretické části je za využití analyticko-syntetizujícího zpracování dostupné odborné literatury, relevantních mezinárodních dokumentů a účinné právní úpravy *de lege lata* vymezeno základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti, zejména pojmy násilí na ženách, domácí násilí, gender a ratifikace mezinárodních smluv. Současně je provedena obecná charakteristika Istanbulské úmluvy a identifikace jejích klíčových závazků. Návazně je v rámci odborně orientovaného komparativního přístupu provedeno srovnání požadavků Istanbulské úmluvy s aktuální právní úpravou České republiky, zejména v oblasti trestního, civilního a ústavního práva. Pozornost je věnována rovněž možným legislativním a institucionálním dopadům ratifikace úmluvy na český právní řád. Součástí práce je rovněž kvalitativní empirické šetření realizované formou řízených rozhovorů se zastánci a odpůrci ratifikace Istanbulské úmluvy, jehož cílem je zachytit rozdílné právní a hodnotové přístupy k dané problematice. Závěrem práce jsou shrnuty hlavní poznatky vyplývající z provedené analýzy a nastíněny možné důsledky ratifikace Istanbulské úmluvy v podmínkách České republiky.

ABSTRACT

NEUŽILOVÁ, M. *The Istanbul Convention and the Possible Impact of Its Adoption on The Czech Legal System: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 65 pp. Supervisor: Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Key words: Istanbul Convention, ratification, Czech legal system, domestic violence, violence against women, international treaties, human rights

The selected topic of this bachelor's thesis (hereinafter referred to as the "thesis") reflects a long-term socially and academically discussed and continuously relevant issue of protection against violence, particularly in the context of the international legal obligations of the Czech Republic. The substantive part of the thesis is primarily and originally focused on the thematic examination of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (the so-called Istanbul Convention) and on the assessment of its potential impact on the legal system of the Czech Republic in the event of its ratification. In the theoretical part, by means of an analytical-synthetic processing of available academic literature, relevant international documents and the effective legal regulation *de lege lata*, the basic terminology and conceptual foundations of the examined thematic area are defined, in particular the concepts of violence against women, domestic violence, gender and the ratification of international treaties. At the same time, a general characterization of the Istanbul Convention is provided and its key obligations are identified. Subsequently, within an expert-oriented comparative approach, the requirements of the Istanbul Convention are compared with the current legal regulation of the Czech Republic, especially in the fields of criminal law, civil law and constitutional law. Attention is also paid to the potential legislative and institutional impacts of the ratification of the Convention on the Czech legal system. An integral part of the thesis is also a qualitative empirical inquiry conducted in the form of semi-structured interviews with both supporters and opponents of the ratification of the Istanbul Convention, the aim of which is to capture differing legal and value-based approaches to the issue under examination. The conclusion of the thesis summarizes the main findings resulting from the conducted

analysis and outlines possible consequences of the ratification of the Istanbul Convention under the conditions of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	13
2 Teoretické vymezení pojmů	15
2.1 Ochrana před násilím v mezinárodním právu ratifikovaném v České republice ..	16
2.2 Ochrana před násilím dle českého právního řádu	17
2.3 Násilí na ženách	18
2.4 Domácí násilí	19
2.5 Genderově podmíněné násilí.....	20
3 Obecná charakteristika Istanbulské úmluvy.....	21
3.1 Klíčové závazky vyplývající z úmluvy	23
3.2 Preventivní opatření	24
3.3 Ochrana a podpora obětí	26
3.4 Trestněprávní opatření	27
3.5 Koordinace veřejných politik a monitorovací mechanismus	29
4 Současný právní rámec v České republice.....	31
4.1 Srovnání českého práva s požadavky úmluvy	32
4.2 Shoda právní úpravy	33
4.3 Rozdíly právní úpravy.....	34
4.4 Možné dopady ratifikace na český právní řád.....	36
5 Zkušenost jiných evropských států	38
5.1 Německo	38
5.2 Švédsko	40
6 Analýza řízených rozhovorů s respondenty	42
6.1 Postoje respondenta 1	43
6.2 Postoje respondenta 2.....	45
6.3 Postoje respondenta 3.....	48
6.4 Komparace postojů respondentů	49

Závěr	53
Seznam použitých zdrojů	56
Seznam příloh.....	59
Přílohy	60
Příloha č. 1	60
Příloha č. 2	62
Příloha č.3	64

Úvod

Volba tématu bakalářské práce reflektuje dlouhodobě celospolečensky i odborně diskutovanou problematiku ochrany před násilím, a to zejména v kontextu mezinárodněprávních závazků státu a jejich promítnutí do vnitrostátního právního řádu. Zvolená tematická oblast se soustředí na Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, označovanou jako Istanbulská úmluva, která představuje komplexní mezinárodní právní nástroj zaměřený na prevenci násilí, ochranu obětí a postih pachatelů násilného jednání. Problematika násilí na ženách a domácího násilí náleží mezi trvale aktuální společenské fenomény, které mají výrazné dopady nejen na individuální úroveň dotčených osob, ale také na fungování právního státu, veřejné správy a systému ochrany lidských práv jako celku. Jedná se o problematiku, která zasahuje do celé řady právních odvětví a současně vyžaduje komplexní přístup ze strany státních institucí, orgánů veřejné moci i dalších subjektů, které se podílejí na ochraně práv jednotlivce.

V současném právním a společenském kontextu je násilí páchané na jednotlivcích vnímáno jako závažný zásah do základních práv a svobod člověka, přičemž jeho prevence a postih představují jeden z významných úkolů moderního demokratického právního státu. Násilí může mít různé podoby a formy, ať již se jedná o násilí fyzické, psychické, sexuální či ekonomické. Specifickou charakteristikou domácího násilí je především skutečnost, že k němu dochází v rámci blízkých vztahů mezi osobami, které jsou ve vzájemném osobním, rodinném nebo partnerském vztahu. Právě tato skutečnost často vede k tomu, že násilí zůstává dlouhodobě skryté, nedostatečně identifikované nebo obtížně prokazatelné. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby právní řád poskytoval dostatečné nástroje pro ochranu obětí a současně vytvářel podmínky pro efektivní postih pachatelů takového jednání.

Istanbulská úmluva byla přijata jako reakce na potřebu jednotného a systematického přístupu k potírání násilí, které je považováno za závažné porušení lidských práv a základních svobod. Úmluva usiluje o vytvoření uceleného rámce opatření, jež zahrnuje jak preventivní a vzdělávací mechanismy, tak instituty ochrany obětí a efektivního trestněprávního postihu pachatelů. Současně zdůrazňuje význam koordinovaného přístupu jednotlivých státních institucí a orgánů veřejné moci při řešení problematiky násilí a ochrany obětí. Istanbulská úmluva tak představuje právní dokument, který se

snaží komplexně reagovat na problematiku násilí prostřednictvím souboru opatření zaměřených nejen na represivní složku právní regulace, ale také na oblast prevence, vzdělávání, podpory obětí a institucionální spolupráce.

Přestože Česká republika Istanbulskou úmluvu podepsala, k její ratifikaci dosud nedošlo, přičemž otázka jejího přijetí je nadále předmětem intenzivní odborné, politické i veřejné diskuse. Tato diskuse se vyznačuje značnou názorovou polarizací, která se promítá nejen do veřejného prostoru, ale rovněž do odborné právní debaty. V rámci této diskuse jsou formulovány různé argumenty jak ve prospěch ratifikace úmluvy, tak i argumenty, které poukazují na možné problematické aspekty její implementace do českého právního řádu. Diskuse o Istanbulské úmluvě tak představuje nejen právní otázku týkající se přijetí mezinárodní smlouvy, ale současně i širší společenskou debatu o způsobu ochrany lidských práv, postavení státu při řešení sociálních problémů a o rozsahu mezinárodních závazků v oblasti ochrany jednotlivce.

Z právního hlediska je zásadní zejména posouzení toho, zda a v jakém rozsahu by ratifikace Istanbulské úmluvy vyžadovala zásahy do českého právního řádu. V aplikační rovině vyvstávají otázky týkající se souladu stávající právní úpravy s požadavky úmluvy, a to především v oblasti trestního práva, civilního práva, sociálněprávní ochrany a institucionální spolupráce orgánů veřejné moci. Současně je nezbytné zohlednit ústavněprávní aspekty ratifikace mezinárodních smluv, jejich postavení v právním řádu České republiky a princip aplikační přednosti mezinárodních závazků v oblasti lidských práv. Ratifikace mezinárodní smlouvy totiž představuje významný krok, který může mít dopad nejen na jednotlivé právní předpisy, ale také na způsob jejich interpretace a aplikace v praxi.

Jakýkoliv zásah do právního řádu v této oblasti je nutno hodnotit s ohledem na princip právní jistoty, ochranu základních práv a svobod a respekt k ústavnímu pořádku. Současně je však nutné brát v úvahu také širší kontext mezinárodního práva a závazků, které stát přijímá v rámci své účasti v mezinárodních organizacích a mezinárodních smlouvách. V tomto ohledu je důležité posoudit nejen samotný obsah Istanbulské úmluvy, ale také způsob, jakým jsou její ustanovení interpretována a aplikována v jednotlivých státech, které úmluvu již ratifikovaly.

Zvolená tematická oblast práce proto náleží mezi aktuální a právně relevantní témata, neboť se dotýká nejen ochrany obětí násilí, ale rovněž otázky rozsahu a legitimacy zásahů státu do právní sféry jednotlivce prostřednictvím mezinárodních závazků. V intencích

naplnění stanovených cílů práce je nezbytné nejprve precizovat základní pojmosloví a teoretická východiska zkoumané problematiky, následně provést analýzu Istanbulské úmluvy a identifikovat její klíčové závazky. Na tento teoretický základ navazuje analýza platné právní úpravy v České republice (*de lege lata*) a její komparace s požadavky vyplývajícími z úmluvy. Smyslem této analýzy je zjistit, zda stávající právní úprava poskytuje dostatečný rámec pro ochranu obětí násilí a zda odpovídá standardům stanoveným v mezinárodním právu.

Nedílnou součástí práce je rovněž snaha zachytit širší kontext odborné a veřejné diskuse o ratifikaci Istanbulské úmluvy. Za tímto účelem je do práce zařazen kvalitativní výzkum realizovaný formou řízených rozhovorů s vybranými respondenty, který umožňuje reflektovat rozdílné právní, hodnotové a interpretační přístupy k dané problematice. Tento přístup umožňuje zachytit variabilitu názorových pozic a zároveň analyzovat argumentaci jednotlivých respondentů v širších souvislostech. Získané poznatky mohou přispět k lepšímu pochopení argumentů jednotlivých aktérů zapojených do této debaty a současně mohou poskytnout širší pohled na problematiku ratifikace mezinárodních smluv v oblasti ochrany lidských práv.

Struktura práce je koncipována tak, aby systematicky vedla od teoretického vymezení zkoumané problematiky přes analýzu jednotlivých právních aspektů až k posouzení možných dopadů ratifikace Istanbulské úmluvy na český právní řád. V úvodních kapitolách jsou vymezena základní pojmová východiska a teoretický rámec zkoumané problematiky, na které navazuje obecná charakteristika Istanbulské úmluvy a analýza jejích klíčových ustanovení. Následující část práce se zaměřuje na analýzu současného právního rámce ochrany před násilím v České republice a na jeho následné srovnání s požadavky vyplývajícími z Istanbulské úmluvy. Závěrečná část práce je věnována posouzení možných dopadů ratifikace úmluvy na český právní řád a formulaci závěrečných poznatků vyplývajících z provedené analýzy.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Obsahová část práce je tematicky zaměřena na analýzu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, označované jako Istanbulská úmluva, a na posouzení jejího možného vlivu na právní řád České republiky v případě její ratifikace. Práce se soustředí především na identifikaci základních principů a klíčových závazků vyplývajících z této mezinárodní smlouvy a na jejich následné porovnání se stávající právní úpravou platnou v České republice. Pozornost je věnována zejména oblastem trestního práva, civilního práva a ústavněprávním souvislostem ratifikace mezinárodních smluv v oblasti ochrany lidských práv.

Teoretická část práce je vypracována za užití odborné právní literatury, relevantních mezinárodních dokumentů a účinné právní úpravy *de lege lata*. V této části jsou nejprve vymezena základní pojmová východiska zkoumané tematické oblasti, zejména pojmy násilí na ženách, domácí násilí, gender a ratifikace mezinárodních smluv. Následně je provedena obecná charakteristika Istanbulské úmluvy, včetně vymezení jejích cílů, struktury a mechanismů implementace. Součástí teoretické části je rovněž identifikace konkrétních závazků, které Istanbulská úmluva ukládá smluvním státům. V návaznosti na teoretická východiska je práce zaměřena na analýzu současného právního rámce České republiky v oblasti ochrany před násilím, a to z hlediska hierarchie právního řádu, zejména mezinárodněprávní, ústavní a zákonné roviny. V jednotlivých kapitolách jsou vymezeny relevantní právní instituty, prostřednictvím nichž je zajišťována ochrana obětí násilí, prevence násilného jednání a postih pachatelů. Tyto instituty jsou následně porovnávány s požadavky vyplývajících z Istanbulské úmluvy, přičemž je posuzována míra jejich souladu či případné odlišnosti.

Metodologicky je práce založena především na rešerši odborné literatury a analýze právních předpisů. Rešerše představuje systematický soubor odborných zdrojů vztahujících se ke zkoumanému tématu a slouží k identifikaci a prostudování dostupných relevantních poznatků. Analýza je využita jako teoretická metoda, jejímž prostřednictvím je zkoumaný celek rozčleněn na jednotlivé části, které jsou následně posuzovány samostatně, a to s cílem hlubšího porozumění zkoumané problematice. Další uplatněnou metodou je komparativní metoda, která slouží k porovnání požadavků Istanbulské úmluvy s platnou právní úpravou České republiky. Komparace je zaměřena na

vyhledávání shodných a rozdílných znaků mezi mezinárodněprávní úpravou a vnitrostátním právním prostředím, přičemž cílem je posoudit, zda jsou zkoumané právní instituty ve vzájemném souladu, či zda by ratifikace úmluvy vyžadovala změny v českém právním řádu. Součástí práce je rovněž kvalitativní empirické šetření realizované formou řízených rozhovorů s vybranými respondenty. Tento teoreticko-praxeologický prvek umožňuje zachytit rozdílné právní a hodnotové přístupy k dané problematice a doplňuje právní analýzu o pohledy aktérů zapojených do odborné a veřejné diskuse. Na základě provedené analýzy a komparace jsou v závěrečné části práce formulovány úvahy nad možnými dopady ratifikace Istanbulské úmluvy na český právní řád, případně návrhů *de lege ferenda*.

2 Teoretické vymezení pojmů

Ochrana lidských práv a základních svobod představuje jeden ze základních pilířů moderního demokratického právního státu. V průběhu historického vývoje lidské civilizace docházelo k postupnému formování a rozšiřování katalogu práv a svobod, přičemž jejich ochrana se postupně stala nejen otázkou vnitrostátní právní úpravy jednotlivých států, ale také významnou součástí mezinárodního práva. Lidská práva jsou obecně chápána jako práva, která náleží každému jednotlivci již z titulu jeho lidské existence, a to bez ohledu na státní příslušnost, pohlaví, rasu, jazyk, náboženské vyznání či jiné rozlišující znaky. Tento princip univerzality lidských práv představuje jedno ze základních východisek moderní koncepce ochrany lidských práv a je zároveň jedním z klíčových principů, na nichž je vystavěn současný systém mezinárodní ochrany lidských práv.¹

Problematika násilí na ženách a domácího násilí je v současnosti vnímána jako závažné porušení lidských práv a základních svobod. Jedná se o jevy, které zasahují do celé řady základních práv jednotlivce, zejména do práva na lidskou důstojnost, osobní integritu, soukromí a bezpečnost osoby. Násilí páchané na jednotlivcích tak představuje nejen otázku trestněprávní odpovědnosti pachatele, ale také širší problém ochrany lidských práv, který vyžaduje koordinovaný přístup státních institucí i mezinárodních organizací. Z tohoto důvodu je ochrana před násilím nejen otázkou trestního práva, ale rovněž součástí širšího systému ochrany lidských práv, do něhož významným způsobem vstupuje mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy o lidských právech.

Ochrana lidských práv je garantována jak vnitrostátními právními předpisy, zejména ústavního charakteru, tak i řadou mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Mezinárodní dimenze ochrany lidských práv představuje důležitý korektiv vnitrostátní právní úpravy a zároveň vytváří minimální standardy ochrany, které jsou smluvní státy povinny dodržovat. V případě České republiky je význam mezinárodních smluv o lidských právech zdůrazněn rovněž ústavním pořádkem, který stanoví, že vyhlášené

¹ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Všeobecná deklarace lidských práv. New York: OSN, 1948. [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z < WWW: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> .>

mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách jsou součástí právního řádu a mají přednost před zákonem.²

2.1 Ochrana před násilím v mezinárodním právu ratifikovaném v České republice

Mezinárodní právo poskytuje ochranu před násilím prostřednictvím řady mezinárodních dokumentů, jejichž cílem je zajištění základních lidských práv a svobod a vytvoření minimálních standardů ochrany jednotlivce. Mezi klíčové dokumenty v této oblasti patří zejména Všeobecná deklarace lidských práv přijatá Organizací spojených národů v roce 1948, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 a Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod přijatá Radou Evropy v roce 1950. Tyto dokumenty zakotvují základní lidská práva, mezi něž patří například právo na život, zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení, právo na osobní svobodu a bezpečnost nebo právo na respektování soukromého a rodinného života.³

Z hlediska ochrany před násilím má zásadní význam zejména Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla v České republice ratifikována a stala se součástí jejího právního řádu. Úmluva zakotvuje mimo jiné zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání a současně stanoví právo každého jednotlivce na ochranu jeho osobní integrity a bezpečnosti.⁴ Významnou roli při interpretaci a aplikaci těchto ustanovení hraje judikatura Evropského soudu pro lidská práva, která postupně rozvinula koncept tzv. pozitivních závazků států. Tyto závazky znamenají, že stát není povinen pouze zdržet se zásahů do práv jednotlivce, ale zároveň musí přijmout aktivní opatření k ochraně osob před násilím ze strany jiných jednotlivců.

Specifickým mezinárodněprávním nástrojem zaměřeným výlučně na problematiku násilí na ženách a domácího násilí je Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, známá jako Istanbulská úmluva. Tento dokument představuje první právně závazný mezinárodní nástroj v evropském prostoru, který komplexně upravuje problematiku prevence násilí, ochrany obětí a trestního postihu pachatelů.

² ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 1993. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>.

³ ŠTURMA, P., ČEPELKA, Č. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 584 s. ISBN 978-80-7400-721-7.

⁴ CHYTRA, Z. *Istanbulská úmluva a další doprovodné texty*. Praha: Adam Benjamin Bartoš ve spolupráci se spolkem Tradiční rodina z.s., 2019. 41 s. Národovecká knihovnička. ISBN 978-80-88302-08-7.

Istanbulská úmluva klade důraz na komplexní přístup zahrnující prevenci násilí, ochranu obětí, trestní postih pachatelů a koordinaci politiky státu v této oblasti.⁵

2.2 Ochrana před násilím dle českého právního řádu

V českém právním řádu je ochrana lidských práv a základních svobod zakotvena především v ústavním pořádku, zejména v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod garantuje rovnost lidí v důstojnosti i v právech a současně zakazuje jakoukoli formu diskriminace.⁶ Ochrana před násilím se v českém právním řádu promítá do celé řady právních předpisů, a to jak v oblasti trestního práva, tak i práva civilního a správního.

Z hlediska ochrany jednotlivce je klíčové zejména právo na osobní integritu, lidskou důstojnost a ochranu soukromého života. Český právní řád vychází z principu, že jednotlivci je dovoleno vše, co není zákonem zakázáno, přičemž jakýkoli zásah do práv a svobod musí být zákonný, legitimní a přiměřený sledovanému cíli. Tento princip se uplatňuje i v oblasti ochrany před násilím, kdy stát prostřednictvím svých orgánů zasahuje do právní sféry jednotlivce s cílem ochrany obětí a zajištění veřejného pořádku.

Ochrana před domácím násilím a násilím na ženách je v českém právním řádu zajištěna prostřednictvím celé řady právních institutů. Mezi tyto nástroje patří zejména trestněprávní úprava obsažená v trestním zákoníku, která postihuje různé formy násilného jednání, dále institut vykázání podle zákona o Policii České republiky nebo předběžná opatření podle občanského soudního řádu.⁷ Vedle těchto právních nástrojů existují rovněž mechanismy sociální ochrany obětí, které mají za cíl poskytovat obětem násilí pomoc a podporu v situacích, kdy se ocitají v ohrožení. Český právní řád tak již v současné době obsahuje řadu mechanismů, které odpovídají mezinárodním standardům ochrany lidských práv, přičemž otázkou zůstává jejich rozsah a míra souladu s požadavky vyplývajícími z Istanbulské úmluvy.

⁵ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

⁶ ČESKO. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 1993.. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>>.

⁷ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 2008. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>>.

2.3 Násilí na ženách

Pojem násilí na ženách představuje v současném právním i společenském diskurzu významnou kategorii, která je úzce spojena s ochranou lidských práv a rovnosti mezi ženami a muži. Násilí na ženách je obecně chápáno jako jakékoli jednání založené na pohlaví, které vede nebo může vést k fyzické, sexuální, psychické nebo ekonomické újmě ženy, včetně hrozeb takového jednání, nátlaku nebo svévolného omezování svobody, a to jak ve veřejném, tak i v soukromém životě.⁸ Tato definice vychází z mezinárodních dokumentů zabývajících se ochranou lidských práv a rovnosti žen a mužů a postupně se stala základním východiskem pro tvorbu právních předpisů i politik zaměřených na prevenci násilí a ochranu obětí. Násilí na ženách je v současnosti považováno za jednu z forem diskriminace, která vyplývá z historicky nerovného postavení žen a mužů ve společnosti. Tento jev má komplexní charakter a může se projevat v různých podobách, mezi něž patří například fyzické násilí, sexuální násilí, psychické násilí nebo ekonomické zneužívání. V mnoha případech dochází k tomu, že jednotlivé formy násilí se vzájemně kombinují a vytvářejí dlouhodobý vzorec násilného chování, který může mít závažné dopady na fyzické i psychické zdraví obětí.

Mezinárodní právo postupně reagovalo na potřebu systematické ochrany žen před násilím prostřednictvím řady mezinárodních dokumentů. Významným milníkem v této oblasti bylo přijetí Deklarace o odstranění násilí na ženách Organizací spojených národů v roce 1993, která definovala násilí na ženách jako jeden z projevů historicky nerovného postavení žen a mužů a zdůraznila povinnost států přijímat opatření k jeho prevenci a potírání.⁹ Na tuto deklaraci navázaly další mezinárodní dokumenty a iniciativy zaměřené na ochranu žen před násilím, které postupně přispěly k rozvoji mezinárodních standardů v této oblasti. Zvláštní význam má v tomto kontextu Istanbulská úmluva, která představuje první právně závazný mezinárodní dokument komplexně upravující problematiku násilí na ženách a domácího násilí. Úmluva vychází z předpokladu, že násilí na ženách představuje porušení lidských práv a formu diskriminace žen, a zavazuje smluvní státy k přijetí opatření zaměřených na prevenci násilí, ochranu obětí a trestní

⁸ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Deklarace o odstranění násilí na ženách. New York: Organizace spojených národů, 1993. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>> .

⁹ Ibid .

postih pachatelů.¹⁰ Istanbulská úmluva tak představuje významný nástroj mezinárodní ochrany lidských práv, který zdůrazňuje odpovědnost států za vytváření účinných mechanismů prevence a potírání násilí.

2.4 Domácí násilí

Domácí násilí představuje specifickou formu násilí, která se odehrává v prostředí blízkých osobních vztahů, typicky mezi partnery, manžely, bývalými partnery nebo mezi členy rodiny. Charakteristickým znakem domácího násilí je skutečnost, že k němu dochází v soukromém prostoru rodiny nebo domácnosti, což často ztěžuje jeho odhalení a následné řešení ze strany státních institucí. Domácí násilí je zpravidla charakterizováno opakovaným a dlouhodobým násilným chováním, jehož cílem je získání nebo udržení moci a kontroly nad obětí. Z hlediska formy může domácí násilí zahrnovat různé druhy jednání, mezi něž patří zejména fyzické napadání, psychické týrání, sexuální násilí nebo ekonomické omezování oběti. Psychické násilí může mít podobu dlouhodobého ponižování, vyhrožování, izolace oběti od okolí nebo systematického narušování její psychické stability. Ekonomické násilí se naopak může projevovat například omezováním přístupu k finančním prostředkům nebo kontrolou hospodaření oběti. Tyto formy násilí mohou mít závažné dopady na fyzické i psychické zdraví obětí a mohou vést k dlouhodobým sociálním a zdravotním problémům.

Domácí násilí je v současnosti vnímáno jako závažný společenský problém, který vyžaduje koordinovaný přístup ze strany státních institucí, orgánů veřejné moci i dalších subjektů poskytujících pomoc obětem násilí. Z tohoto důvodu se problematika domácího násilí stala předmětem právní regulace jak na vnitrostátní, tak i na mezinárodní úrovni. V rámci mezinárodního práva je domácí násilí výslovně upraveno například v Istanbulské úmluvě, která ukládá státům povinnost přijmout opatření k prevenci násilí, ochraně obětí a trestnímu postihu pachatelů.¹¹ V českém právním prostředí je domácí násilí řešeno prostřednictvím celé řady právních nástrojů, které umožňují ochranu obětí a současně umožňují zásah státních orgánů v situacích, kdy dochází k ohrožení zdraví nebo života osob. Mezi tyto nástroje patří například institut vykázaní podle zákona o Policii České republiky, který umožňuje policii dočasně vykázat násilnou osobu ze společného obydlí,

¹⁰ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

¹¹ Ibid.

dále možnost vydání předběžných opatření soudem nebo využití trestněprávních prostředků k postihu pachatele násilného jednání.¹²

2.5 Genderově podmíněné násilí

V souvislosti s problematikou násilí na ženách je v odborné literatuře i mezinárodním právu často používán pojem genderově podmíněné násilí. Tento pojem označuje takové formy násilí, které jsou namířeny proti jednotlivci z důvodu jeho pohlaví nebo které nepřiměřeně postihují osoby určitého pohlaví. Genderově podmíněné násilí tak představuje širší kategorii, do níž spadá například násilí na ženách, sexuální násilí nebo některé formy domácího násilí. Pojem gender v tomto kontextu označuje společensky a kulturně utvářené role, očekávání a normy spojené s postavením žen a mužů ve společnosti. Tyto role nejsou biologicky dané, ale jsou formovány historickým vývojem, kulturními tradicemi a společenskými strukturami. V některých případech mohou tyto společenské role přispívat k vytváření nerovnováhy moci mezi ženami a muži, která může být jedním z faktorů vedoucích k násilnému chování.

Mezinárodní právo postupně začalo tento pojem reflektovat zejména v souvislosti s ochranou lidských práv a rovnosti mezi ženami a muži. Istanbulská úmluva například výslovně uvádí, že násilí na ženách je projevem historicky nerovných mocenských vztahů mezi ženami a muži a představuje jednu z hlavních společenských překážek dosažení skutečné rovnosti mezi pohlavími.¹³ Z tohoto důvodu úmluva zdůrazňuje potřebu přijímat opatření zaměřená nejen na postih pachatelů násilí, ale také na prevenci a změnu společenských postojů, které mohou k násilí přispívat. Koncept genderově podmíněného násilí tak představuje důležitý analytický nástroj, který umožňuje lépe pochopit širší společenské souvislosti násilí a identifikovat faktory, které mohou přispívat k jeho vzniku. Současně umožňuje formulovat komplexní politiky zaměřené na prevenci násilí a podporu rovnosti mezi ženami a muži.

¹² ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 2008. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>>.

¹³ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

3 Obecná charakteristika Istanbulské úmluvy

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, označovaná jako Istanbulská úmluva, představuje významný mezinárodní právní dokument zaměřený na ochranu lidských práv, zejména v oblasti prevence a potírání násilí páchaného na ženách a domácího násilí. Úmluva byla přijata Radou Evropy dne 7. dubna 2011 a otevřena k podpisu dne 11. května 2011 v Istanbulu, podle něhož získala svůj neoficiální název. Přijetí této úmluvy představovalo významný krok ve vývoji mezinárodního práva v oblasti ochrany lidských práv, neboť se jednalo o první právně závazný mezinárodní dokument v evropském prostoru, který se komplexně zaměřuje na problematiku násilí na ženách a domácího násilí.¹⁴

Hlavním cílem Istanbulské úmluvy je vytvoření komplexního právního rámce pro prevenci násilí, ochranu obětí a postih pachatelů násilného jednání. Úmluva vychází z předpokladu, že násilí na ženách představuje závažné porušení lidských práv a současně formu diskriminace žen. Dokument zároveň zdůrazňuje, že násilí na ženách je jedním z projevů historicky nerovných mocenských vztahů mezi ženami a muži, které vedly k dominanci mužů nad ženami a k jejich diskriminaci ve společnosti.¹⁵ Problematika násilí na ženách a domácího násilí je v současnosti považována za významný společenský problém, který vyžaduje systematický přístup ze strany státu i dalších institucí. Odborná literatura upozorňuje, že násilí na ženách má často strukturální charakter a může být spojeno s širšími sociálními a kulturními faktory, které ovlivňují postavení žen ve společnosti.¹⁶ Z tohoto důvodu Istanbulská úmluva zdůrazňuje potřebu přijímat nejen represivní opatření zaměřená na postih pachatelů, ale také preventivní opatření, která mají přispívat k odstraňování příčin násilí a k posilování rovnosti mezi ženami a muži.

Struktura Istanbulské úmluvy je poměrně rozsáhlá a systematicky členěná. Úmluva obsahuje několik kapitol, které upravují jednotlivé oblasti související s prevencí a potíráním násilí. Úvodní část úmluvy vymezuje základní pojmy a principy, na nichž je dokument založen, a stanoví základní cíle úmluvy. Následující kapitoly se zaměřují

¹⁴ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

¹⁵ Ibid.

¹⁶ HURYCHOVÁ, E. a kol. *#ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí*. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.

zejména na oblast prevence násilí, ochrany a podpory obětí, trestního postihu pachatelů a koordinace státní politiky v oblasti boje proti násilí. Jedním z charakteristických rysů Istanbulské úmluvy je její komplexní přístup k řešení problematiky násilí. Úmluva zdůrazňuje nutnost koordinované spolupráce mezi jednotlivými státními institucemi, orgány veřejné moci a dalšími subjekty, které se podílejí na ochraně obětí násilí. Tento přístup vychází z předpokladu, že problematika násilí na ženách a domácího násilí není pouze otázkou trestního práva, ale vyžaduje širší systémová opatření zahrnující například sociální služby, zdravotnictví, vzdělávání nebo preventivní programy zaměřené na změnu společenských postojů.¹⁷

Dalším významným prvkem úmluvy je zavedení mechanismu mezinárodního monitoringu plnění závazků vyplývajících z úmluvy. Tento mechanismus je realizován prostřednictvím expertní skupiny známé jako GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence), která sleduje implementaci úmluvy v jednotlivých smluvních státech a hodnotí, zda státy plní své závazky vyplývající z tohoto dokumentu. Na základě pravidelných hodnotících zpráv může být posuzována efektivita opatření přijímaných jednotlivými státy v oblasti prevence a potírání násilí. Istanbulská úmluva vstoupila v platnost dne 1. srpna 2014 poté, co byla ratifikována dostatečným počtem států. Od té doby se k úmluvě postupně připojila řada evropských států, které přijaly závazky vyplývající z tohoto dokumentu a začlenily jeho principy do svých právních řádů. Česká republika Istanbulskou úmluvu podepsala dne 2. května 2016, avšak proces její ratifikace dosud nebyl dokončen. Otázka ratifikace této úmluvy je proto v České republice předmětem odborné i veřejné diskuse, která se zaměřuje především na možné právní, společenské a politické dopady přijetí tohoto mezinárodního dokumentu. V odborné literatuře lze nalézt jak texty, které zdůrazňují význam úmluvy pro ochranu obětí násilí, tak i texty kriticky hodnotící některé její aspekty.¹⁸

Z hlediska právní analýzy je Istanbulská úmluva významná především tím, že stanovuje konkrétní závazky pro smluvní státy v oblasti prevence násilí, ochrany obětí a trestního postihu pachatelů. Tyto závazky se mohou promítat do různých oblastí právní úpravy, zejména do oblasti trestního práva, rodinného práva, sociální ochrany

¹⁷ KRIZSÁN, A., ROGGE BAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

¹⁸ KONÍČEK, J. (ed.). *Istanbulská úmluva v konfrontaci a dialogu: texty a komentáře k problematice tzv. Istanbulské úmluvy*. 1. vydání. Olomouc: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2018. 42 s. ISBN 978-80-904075-2-7.

a institucionální spolupráce orgánů veřejné moci. Z tohoto důvodu je nezbytné posoudit, do jaké míry je stávající právní úprava v České republice s požadavky Istanbulské úmluvy v souladu a zda by případná ratifikace úmluvy vyžadovala změny v českém právním řádu.

3.1 Klíčové závazky vyplývající z úmluvy

Istanbulská úmluva stanovuje pro smluvní státy řadu konkrétních závazků, jejichž cílem je vytvoření účinného systému prevence násilí na ženách a domácího násilí, ochrany obětí a postihu pachatelů. Tyto závazky jsou formulovány v jednotlivých ustanoveních úmluvy a vyžadují nejen přijetí odpovídajících legislativních opatření, ale také vytvoření institucionálních mechanismů a veřejných politik, které zajistí jejich praktickou realizaci. Úmluva tak nepředstavuje pouze deklaratorní dokument, ale právní nástroj ukládající smluvním státům konkrétní povinnosti v oblasti ochrany lidských práv.¹⁹ Jedním ze základních principů, na nichž je Istanbulská úmluva založena, je povinnost státu zajistit ochranu jednotlivců před násilím prostřednictvím aktivních opatření veřejné moci. Tento princip vychází z širšího konceptu tzv. pozitivních závazků státu v oblasti ochrany lidských práv. V moderním pojetí ochrany lidských práv již stát nevystupuje pouze jako subjekt, který se musí zdržet zásahů do práv jednotlivce, ale současně jako subjekt, který má povinnost přijímat aktivní opatření směřující k ochraně těchto práv.²⁰

Istanbulská úmluva tento princip rozvíjí zejména v ustanoveních, která ukládají státům povinnost přijímat preventivní opatření, poskytovat ochranu obětem násilí a zajistit účinné vyšetřování a stíhání pachatelů násilného jednání. Současně zdůrazňuje potřebu koordinace veřejných politik v oblasti prevence násilí a podpory rovnosti mezi ženami a muži. Tato opatření mají být realizována prostřednictvím spolupráce různých státních institucí, včetně orgánů činných v trestním řízení, soudů, sociálních služeb, zdravotnických zařízení a dalších subjektů podílejících se na ochraně obětí násilí.²¹ Závazky vyplývající z Istanbulské úmluvy lze systematicky rozdělit do několika

¹⁹ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

²⁰ GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

²¹ HURYCHOVÁ, E. a kol. *#ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí*. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.

základních oblastí. První z nich představují opatření zaměřená na prevenci násilí, jejichž cílem je předcházet vzniku násilného jednání a odstraňovat jeho příčiny. Druhou oblast tvoří opatření zaměřená na ochranu a podporu obětí násilí, která mají zajistit jejich bezpečnost a poskytnout jim potřebnou pomoc. Třetí oblastí jsou ustanovení týkající se trestního postihu pachatelů násilného jednání, jejichž cílem je zajistit efektivní vyšetřování a stíhání těchto trestných činů. Čtvrtou oblastí jsou opatření zaměřená na koordinaci veřejných politik a institucionální spolupráci mezi jednotlivými orgány veřejné moci.²²

Tento komplexní přístup je v odborné literatuře často označován jako model tzv. „čtyř P,“ který představuje základní koncepční rámec Istanbulské úmluvy. Tento model vychází z předpokladu, že problematika násilí na ženách a domácího násilí nemůže být řešena pouze prostřednictvím trestního práva, ale vyžaduje širší systémová opatření zahrnující prevenci, ochranu obětí a koordinaci veřejných politik.²³ Z hlediska právní analýzy je proto nezbytné jednotlivé závazky vyplývající z Istanbulské úmluvy podrobněji rozebrat a posoudit jejich význam pro právní řády jednotlivých států. Následující podkapitoly se proto zaměřují na jednotlivé oblasti závazků vyplývajících z úmluvy, a to zejména na preventivní opatření, ochranu obětí násilí, trestní postih pachatelů a koordinaci veřejných politik v oblasti prevence násilí.

3.2 Preventivní opatření

Jedním ze základních pilířů Istanbulské úmluvy je prevence násilí. Úmluva vychází z předpokladu, že účinná ochrana před násilím nemůže být založena pouze na represivních opatřeních a trestním postihu pachatelů, ale musí zahrnovat také systematická opatření zaměřená na předcházení násilnému jednání a odstraňování jeho příčin. Preventivní opatření představují významnou součást mezinárodního přístupu k ochraně lidských práv a jsou v Istanbulské úmluvě upravena zejména v ustanoveních článků 12 až 17.²⁴

²² KONÍČEK, J. (ed.). *Istanbulská úmluva v konfrontaci a dialogu: texty a komentáře k problematice tzv. Istanbulské úmluvy*. 1. vydání. Olomouc: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2018. 42 s. ISBN 978-80-904075-2-7.

²³ KRIZSÁN, A., ROGGE BAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

²⁴ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

Článek 12 Istanbulské úmluvy stanovuje obecnou povinnost smluvních států přijímat opatření zaměřená na podporu změn sociálních a kulturních vzorců chování žen a mužů s cílem odstranit předsudky, stereotypy a tradice, které mohou vést k diskriminaci žen nebo k toleranci násilného jednání. Úmluva tak zdůrazňuje širší společenský rozměr problematiky násilí na ženách a upozorňuje na skutečnost, že násilí často souvisí s historicky podmíněnými nerovnostmi mezi ženami a muži.²⁵ Součástí preventivních opatření je rovněž podpora vzdělávání a osvěty veřejnosti. Istanbulská úmluva ukládá smluvním státům povinnost podporovat vzdělávací programy zaměřené na rovnost žen a mužů, respekt k lidské důstojnosti a nenásilné řešení konfliktů v mezilidských vztazích. Tyto programy mají být realizovány zejména v oblasti školství, kde mohou významně přispět k formování postojů mladé generace a k prevenci násilného jednání v budoucnosti.²⁶ Důležitou součástí preventivních opatření je rovněž vzdělávání odborníků, kteří se ve své profesní činnosti setkávají s oběťmi násilí. Istanbulská úmluva proto ukládá státům povinnost zajistit specializované vzdělávání pro pracovníky orgánů činných v trestním řízení, soudce, státní zástupce, zdravotnické pracovníky, pracovníky sociálních služeb a další odborníky, kteří mohou přijít do kontaktu s oběťmi násilí. Cílem těchto opatření je zajistit, aby tyto osoby byly schopny rozpoznat případy násilí, citlivě přistupovat k obětem a poskytovat jim odpovídající pomoc. Úmluva rovněž zdůrazňuje význam spolupráce mezi státními institucemi a nevládními organizacemi, které se zabývají problematikou ochrany obětí násilí. Nevládní organizace často poskytují specializované služby obětem násilí a mohou významně přispívat k realizaci preventivních programů a osvětových aktivit. Z tohoto důvodu Istanbulská úmluva doporučuje státům podporovat činnost těchto organizací a zapojovat je do tvorby veřejných politik zaměřených na prevenci násilí.²⁷

Preventivní opatření podle Istanbulské úmluvy zahrnují také podporu výzkumu a systematického shromažďování statistických údajů o násilí na ženách a domácím násilí. Tyto informace mají zásadní význam pro formulaci veřejných politik a pro hodnocení účinnosti přijatých opatření. Smluvní státy jsou proto povinny podporovat výzkum zaměřený na příčiny, formy a důsledky násilí a pravidelně shromažďovat relevantní

²⁵ KRIZSÁN, A., ROGGEBAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

²⁶ HURÝCHOVÁ, E. a kol. *#ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí*. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.

²⁷ KONÍČEK, J. (ed.). *Istanbulská úmluva v konfrontaci a dialogu: texty a komentáře k problematice tzv. Istanbulské úmluvy*. 1. vydání. Olomouc: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2018. 42 s. ISBN 978-80-904075-2-7

statistické údaje.²⁸ Z hlediska implementace těchto opatření je důležité, aby preventivní strategie byly součástí širších veřejných politik zaměřených na podporu rovnosti žen a mužů a ochranu lidských práv. Istanbulská úmluva tak zdůrazňuje, že prevence násilí vyžaduje dlouhodobý a systematický přístup, který zahrnuje nejen legislativní opatření, ale také změny v oblasti vzdělávání, sociální politiky a veřejného povědomí.

Preventivní opatření představují jeden z klíčových nástrojů boje proti násilí na ženách a domácímu násilí. Jejich účinnost však závisí na schopnosti států vytvářet komplexní strategie zaměřené na odstranění příčin násilí a podporu rovnosti mezi ženami a muži. Právě tato komplexnost představuje jeden z charakteristických rysů Istanbulské úmluvy a zároveň jeden z faktorů, které mohou mít významný dopad na právní a institucionální systémy jednotlivých států.

3.3 Ochrana a podpora obětí

Jedním z klíčových závazků vyplývajících z Istanbulské úmluvy je povinnost smluvních států zajistit účinnou ochranu obětí násilí a poskytnout jim odpovídající podporu. Úmluva vychází z předpokladu, že oběti násilí často čelí nejen přímým následkům násilného jednání, ale také sekundárním sociálním a psychologickým dopadům, které mohou výrazně ovlivnit jejich další život. Z tohoto důvodu úmluva zdůrazňuje potřebu komplexního systému podpory obětí, který by zahrnoval jak právní ochranu, tak i sociální, psychologickou a zdravotní pomoc.²⁹ Základní rámec ochrany obětí je upraven zejména v ustanoveních článků 18 až 28 Istanbulské úmluvy. Tato ustanovení ukládají státům povinnost zajistit dostupnost specializovaných služeb pro oběti násilí, včetně krizových linek, poradenských center a azylových zařízení. Cílem těchto opatření je zajistit, aby oběti násilí měly přístup k bezpečnému prostředí a odborné pomoci, která jim umožní překonat následky násilného jednání.³⁰

Součástí ochrany obětí je také povinnost států poskytovat obětem informace o jejich právech a o dostupných formách pomoci. Oběti násilí by měly být informovány o možnostech právní ochrany, o postupu v trestním řízení a o institucích, na které se mohou

²⁸ GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7380-652-1

²⁹ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

³⁰ HURÝCHOVÁ, E. a kol. *#ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí*. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.

obrátit v případě ohrožení. Tento aspekt je důležitý zejména z hlediska prevence další viktimizace obětí a posílení jejich schopnosti aktivně hájit svá práva. Istanbulská úmluva rovněž zdůrazňuje význam individuálního přístupu k obětem násilí. Oběti mohou mít různé potřeby v závislosti na povaze násilného jednání, jejich sociální situaci nebo zdravotním stavu. Z tohoto důvodu úmluva ukládá státům povinnost zajistit koordinaci služeb poskytovaných obětem a podporovat spolupráci mezi jednotlivými institucemi, které se podílejí na jejich ochraně.³¹

Z hlediska právního systému jednotlivých států představují tato ustanovení významný závazek, neboť vyžadují nejen existenci odpovídající právní úpravy, ale také vytvoření funkční infrastruktury služeb pro oběti násilí. Úspěšná implementace těchto opatření tak závisí na spolupráci veřejných institucí, nevládních organizací a dalších subjektů, které se podílejí na ochraně obětí násilí.

3.4 Trestněprávní opatření

Významnou oblast závazků vyplývajících z Istanbulské úmluvy představují ustanovení týkající se trestněprávní odpovědnosti pachatelů násilného jednání. Úmluva vychází z předpokladu, že ochrana obětí násilí nemůže být založena pouze na preventivních opatřeních a sociální podpoře obětí, ale musí být doplněna účinným systémem trestněprávní represe, který zajistí postih pachatelů a zároveň bude působit preventivně vůči dalším případům násilného jednání. Trestněprávní opatření tak představují důležitou součást komplexního přístupu k problematice násilí na ženách a domácího násilí, který je charakteristický pro moderní mezinárodní právní úpravu ochrany lidských práv.³² V rámci tohoto přístupu je kladen důraz nejen na samotnou kriminalizaci násilného jednání, ale také na efektivní fungování orgánů činných v trestním řízení a na zajištění ochrany obětí v průběhu trestního řízení.

Istanbulská úmluva ukládá smluvním státům povinnost zajistit kriminalizaci určitých forem násilného jednání, které jsou v úmluvě výslovně vymezeny. Mezi tyto formy patří zejména psychické násilí, fyzické násilí, pronásledování, sexuální násilí nebo nucené manželství. Smyslem těchto ustanovení je vytvořit minimální standard

³¹ KRIZSÁN, A., ROGGE BAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

³² RADA EVROPY. *Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva)*. Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

trestněprávní ochrany před násilím, který by měl být implementován do právních řádů jednotlivých smluvních států. Tento standard vychází z přesvědčení, že stát má povinnost aktivně chránit jednotlivce před závažnými zásahy do jejich základních práv a svobod, zejména před jednáním, které ohrožuje jejich důstojnost, tělesnou integritu nebo osobní bezpečnost.³³ Istanbulská úmluva tak navazuje na širší vývoj mezinárodního práva v oblasti ochrany lidských práv, který zdůrazňuje odpovědnost států za zajištění účinné ochrany jednotlivce před násilím. Zvláštní pozornost je v úmluvě věnována problematice sexuálního násilí, které je považováno za jednu z nejzávažnějších forem porušování lidských práv. Moderní přístupy v oblasti trestního práva zdůrazňují, že právní úprava sexuálního násilí by měla vycházet z principu dobrovolného souhlasu, přičemž absence souhlasu představuje základní znak trestného činu. Tento přístup reflektuje vývoj mezinárodního práva v oblasti ochrany lidské důstojnosti a tělesné integrity jednotlivce a současně zdůrazňuje význam ochrany osobní autonomie jednotlivce.³⁴

Vedle samotné kriminalizace násilného jednání zdůrazňuje Istanbulská úmluva také potřebu efektivního vyšetřování a stíhání trestných činů souvisejících s násilím na ženách a domácím násilím. Orgány činné v trestním řízení by měly disponovat dostatečnými pravomocemi a prostředky k odhalování těchto trestných činů a zároveň by měly zajistit odpovídající ochranu obětí během trestního řízení. V této souvislosti úmluva zdůrazňuje význam specializovaného vzdělávání pracovníků policie, soudů nebo státních zastupitelství, kteří se ve své praxi setkávají s oběťmi násilí. Cílem těchto opatření je zajistit, aby tyto osoby byly schopny rozpoznat případy násilí a zároveň přistupovat k obětem citlivým a profesionálním způsobem.³⁵

Důležitým aspektem trestněprávní ochrany obětí je také prevence tzv. sekundární viktimizace, která může vzniknout například v důsledku nevhodného postupu orgánů veřejné moci během trestního řízení. Oběti násilí mohou být během soudního řízení vystaveny opakovanému stresu nebo traumatu, což může negativně ovlivnit jejich psychický stav a ochotu spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Z tohoto důvodu úmluva podporuje zavádění procesních opatření, která mohou přispět k ochraně

³³ WALKLATE, S. a kol. *Gender, Crime and Justice*. London: Routledge, 2019. 230 s. ISBN 1138656372

³⁴ LOMBARDO E. a kol. *Gender and Political Analysis*. London: Palgrave Macmillan, 2017. 364 s. ISBN 978-1-137-38082-7.

³⁵ HURÝCHOVÁ, E. a kol. *#ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí*. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.

důstojnosti a soukromí obětí, například omezení kontaktu mezi obětí a pachatelem během soudního řízení nebo využití specializovaných postupů při výslechu obětí násilí.³⁶

Trestněprávní opatření stanovená Istanbulskou úmluvou tak představují významný nástroj ochrany obětí násilí a zároveň důležitý prvek systému ochrany základních práv a svobod jednotlivce v demokratickém právním státě. Účinnost těchto opatření však závisí nejen na existenci odpovídající legislativní úpravy, ale také na schopnosti státních institucí tyto právní normy efektivně aplikovat v praxi.

3.5 Koordinace veřejných politik a monitorovací mechanismus

Vedle preventivních a trestněprávních opatření klade Istanbulská úmluva důraz také na potřebu koordinovaného přístupu k problematice násilí na ženách a domácího násilí. Úmluva vychází z předpokladu, že řešení této problematiky vyžaduje spolupráci různých institucí a orgánů veřejné moci, které se podílejí na ochraně obětí a prevenci násilí. Problematika násilí totiž přesahuje rámec jednotlivých právních odvětví a dotýká se například oblasti trestního práva, sociální politiky, zdravotnictví nebo vzdělávání.³⁷ Z tohoto důvodu úmluva zdůrazňuje potřebu vytváření komplexních veřejných politik, které budou zahrnovat jak preventivní opatření, tak i mechanismy ochrany obětí a postihu pachatelů násilného jednání. Smluvní státy jsou proto povinny vytvářet strategie a programy zaměřené na prevenci násilí, ochranu obětí a podporu rovnosti mezi ženami a muži. Tyto strategie by měly zahrnovat spolupráci mezi orgány veřejné správy, nevládními organizacemi a dalšími institucemi, které se podílejí na ochraně obětí násilí. Nevládní organizace často poskytují specializované služby obětem násilí a mohou významně přispět k realizaci preventivních programů a osvětových aktivit. Z tohoto důvodu Istanbulská úmluva doporučuje státům podporovat činnost těchto organizací a zapojovat je do tvorby veřejných politik zaměřených na prevenci násilí.³⁸

Součástí těchto opatření je také systematické shromažďování statistických údajů o násilí na ženách a domácím násilí a podpora výzkumu v této oblasti. Tyto informace

³⁶ KRIZSÁN, A., ROGGEBAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

³⁷ RADA EVROPY. *Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva)*. Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

³⁸ KONÍČEK, J. (ed.). *Istanbulská úmluva v konfrontaci a dialogu: texty a komentáře k problematice tzv. Istanbulské úmluvy*. 1. vydání. Olomouc: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2018. 42 s. ISBN 978-80-904075-2-7

mají zásadní význam pro formulaci veřejných politik a pro hodnocení účinnosti přijatých opatření. Systematické shromažďování dat umožňuje lépe identifikovat příčiny násilí a přijímat opatření, která mohou přispět k jeho prevenci. Současně umožňuje sledovat vývoj této problematiky v jednotlivých státech a porovnávat účinnost různých přístupů k řešení tohoto problému. Istanbulská úmluva zároveň zavádí specifický monitorovací mechanismus, jehož prostřednictvím je kontrolováno plnění závazků vyplývajících z úmluvy jednotlivými státy. Tento mechanismus je realizován prostřednictvím expertní skupiny GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence), která pravidelně hodnotí implementaci úmluvy v jednotlivých státech. Hodnocení probíhá na základě zpráv předkládaných jednotlivými státy, ale také na základě informací poskytovaných nevládními organizacemi nebo odbornými institucemi.³⁹

Výsledkem tohoto procesu jsou hodnotící zprávy, které obsahují doporučení pro jednotlivé státy týkající se zlepšení implementace úmluvy. Tato doporučení mohou zahrnovat například návrhy legislativních změn, zlepšení koordinace mezi jednotlivými institucemi nebo posílení služeb poskytovaných oběť násilí. Monitorovací mechanismus tak představuje významný nástroj mezinárodní kontroly dodržování lidských práv a zároveň podporuje výměnu zkušeností mezi jednotlivými státy v oblasti prevence a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Koordinace veřejných politik a existence monitorovacího mechanismu tak představují důležitý prvek systému ochrany před násilím na ženách a domácím násilím. Istanbulská úmluva v tomto směru zdůrazňuje potřebu dlouhodobého a systematického přístupu k této problematice, který zahrnuje nejen legislativní opatření, ale také institucionální spolupráci a podporu preventivních programů.⁴⁰

³⁹ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>> .

⁴⁰ KRIZSÁN, A., ROGGE BAND, C. Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

4 Současný právní rámec v České republice

Současný právní rámec ochrany před násilím na ženách a domácím násilím v České republice je tvořen souborem právních předpisů, které se nacházejí v různých odvětvích právního řádu. Český právní řád neobsahuje jeden komplexní zákon upravující problematiku domácího násilí v ucelené podobě, nicméně jednotlivé právní instituty poskytující ochranu obětem násilí jsou rozptýleny zejména v oblasti trestního práva, práva ústavního, práva správního a práva občanského. Současná právní úprava tak vytváří systém opatření, jehož cílem je prevence násilí, ochrana obětí a postih pachatelů násilného jednání.

Z hlediska ochrany základních práv jednotlivce je nutné vycházet především z ústavního pořádku České republiky. Základní práva a svobody jsou zakotveny zejména v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Listina stanoví, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech a že základní práva a svobody jsou zaručeny všem bez rozdílu pohlaví, rasy, náboženství či jiného postavení.⁴¹ Z hlediska ochrany před násilím je významné zejména právo na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti, právo na ochranu osobnosti a právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Jak uvádí odborná literatura, tato ustanovení představují základní ústavní rámec ochrany jednotlivce před zásahy do jeho osobní integrity a důstojnosti a tvoří východisko pro další právní regulaci ochrany před násilím.⁴²

Významnou roli při ochraně před násilím hraje rovněž trestní právo, které představuje základní nástroj postihu pachatelů násilného jednání. Základním právním předpisem v této oblasti je trestní zákoník, jenž upravuje celou řadu trestných činů, které mohou být spáchány v souvislosti s domácím násilím nebo násilím na ženách. Mezi tyto trestné činy patří například ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování nebo trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.⁴³ Odborná literatura poukazuje na to, že právě trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí představuje v českém trestním právu klíčový nástroj postihu

⁴¹ ČESKO. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In Sbírká zákonů, Česká republika, 1993. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>

⁴² WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 864 s. ISBN 978-80-7357-750-6.

⁴³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In Sbírká zákonů, Česká republika, 2009. [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>.

domácího násilí, neboť umožňuje postihnout dlouhodobé a systematické násilné jednání mezi osobami žijícími ve společném obydlí.⁴⁴

Specifickým institutem ochrany obětí domácího násilí je institut vykázání upravený v zákoně o Policii České republiky. Tento institut umožňuje policii vykázat násilnou osobu ze společného obydlí na dobu deseti dnů, pokud existuje důvodné podezření, že by mohla ohrozit život nebo zdraví jiné osoby žijící ve společném obydlí.⁴⁵ Smyslem tohoto opatření je poskytnout okamžitou ochranu oběti domácího násilí a zabránit dalšímu násilnému jednání. Dalším významným nástrojem ochrany obětí násilí jsou předběžná opatření upravená v občanském soudním řádu, která mohou být využita v situacích, kdy je nezbytné zajistit ochranu oběti před dalším násilným jednáním. Soud může například rozhodnout o zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí nebo o zákazu kontaktu s obětí. Tato opatření mají preventivní charakter a jejich cílem je zajistit bezpečnost oběti a zabránit dalšímu násilí.

Součástí systému ochrany obětí domácího násilí jsou rovněž instituce poskytující odbornou pomoc obětem násilí, mezi které patří například intervenční centra. Činnost těchto institucí je upravena zejména zákonem o sociálních službách a jejich úkolem je poskytovat obětem násilí právní, sociální a psychologickou podporu.⁴⁶

Současný právní rámec České republiky tak vytváří relativně široký systém ochrany před domácím násilím a násilím na ženách, který zahrnuje jak represivní, tak preventivní opatření. Český právní řád poskytuje obětem násilí různé formy ochrany a současně umožňuje postih pachatelů násilného jednání prostřednictvím trestního práva. Otázkou však zůstává, do jaké míry tento právní rámec odpovídá požadavkům vyplývajícím z Istanbulské úmluvy a zda by její případná ratifikace vyžadovala změny v českém právním řádu.

4.1 Srovnání českého práva s požadavky úmluvy

Srovnání českého právního řádu s požadavky vyplývajících z Istanbulské úmluvy představuje významnou součást analýzy možných dopadů její případné ratifikace na

⁴⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1472 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴⁵ HENDRYCH, D. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 464 s. ISBN 978-80-7380-917-1.

⁴⁶ MATOUŠEK, O. a kol. *Zákon o sociálních službách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 384 s. ISBN 978-80-7552-247-4..

právní systém České republiky. Istanbulská úmluva stanoví komplexní rámec opatření zaměřených na prevenci násilí na ženách a domácího násilí, ochranu obětí a trestní postih pachatelů násilného jednání. Český právní řád již v současné době obsahuje řadu právních institutů, které se na ochranu před domácím násilím a násilím na ženách zaměřují. Otázkou však zůstává, do jaké míry tyto instituty odpovídají požadavkům stanoveným v Istanbulské úmluvě a zda existují oblasti, ve kterých by bylo nutné českou právní úpravu doplnit nebo změnit.

Autorka práce se proto v následujícím textu zaměřuje na porovnání požadavků vyplývajících z Istanbulské úmluvy se současnou právní úpravou České republiky. Srovnání je zaměřeno zejména na oblast trestního práva, ochrany obětí násilí a institucionálních opatření zaměřených na prevenci domácího násilí. Na základě tohoto porovnání autorka identifikuje jednak oblasti, ve kterých je česká právní úprava s požadavky úmluvy v souladu, a zároveň oblasti, ve kterých se český právní řád od požadavků úmluvy v určitých aspektech liší.

4.2 Shoda právní úpravy

V některých oblastech lze konstatovat, že český právní řád již v současné době odpovídá požadavkům vyplývajícím z Istanbulské úmluvy. Jedná se především o oblast trestněprávního postihu pachatelů násilného jednání. Český trestní zákoník upravuje celou řadu trestných činů, které mohou být spáchány v souvislosti s domácím násilím nebo násilím na ženách. Mezi tyto trestné činy patří například ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví, znásilnění, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování nebo trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.⁴⁷ Tyto trestné činy umožňují postihnout různé formy násilného jednání a poskytují právní základ pro trestní stíhání pachatelů domácího násilí.

Další oblastí, ve které lze nalézt shodu mezi požadavky úmluvy a českým právním řádem, je ochrana obětí násilí v trestním řízení. Český právní řád poskytuje obětem trestných činů řadu procesních práv, která jsou upravena zejména zákonem o obětech trestných činů. Tento zákon stanoví například právo oběti na odbornou pomoc, právo na ochranu před sekundární viktimizací nebo právo na informace o průběhu trestního

⁴⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In Sbirka zákonů, Česká republika, 2009. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: < <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>.

řízení.⁴⁸ Tato opatření odpovídají požadavku Istanbulské úmluvy na zajištění komplexní ochrany obětí násilí a na poskytování odborné pomoci osobám, které se staly obětí trestného činu.

V souladu s požadavky Istanbulské úmluvy je rovněž institut vykázání upravený v zákoně o Policii České republiky. Tento institut umožňuje policii vykázat násilnou osobu ze společného obydlí na dobu deseti dnů v případě, že existuje důvodné podezření, že by mohla ohrozit život nebo zdraví jiné osoby žijící ve společném obydlí.⁴⁹ Smyslem tohoto opatření je zajistit okamžitou ochranu oběti domácího násilí a zabránit dalšímu násilnému jednání.

Dalším významným prvkem ochrany obětí domácího násilí v České republice je systém intervenčních center, která poskytují odbornou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Intervenční centra poskytují právní, sociální a psychologickou podporu obětem a zároveň spolupracují s policií, soudy a dalšími institucemi. Tento systém představuje důležitý prvek institucionální ochrany obětí násilí a odpovídá požadavku Istanbulské úmluvy na zajištění dostupných podpůrných služeb pro osoby, které se staly obětí domácího násilí.

4.3 Rozdíly právní úpravy

Vedle oblastí, ve kterých lze nalézt shodu mezi českým právním řádem a požadavky Istanbulské úmluvy, existují také oblasti, ve kterých se česká právní úprava od požadavků úmluvy v určitých aspektech liší. Jednou z nejčastěji diskutovaných otázek je právní vymezení trestného činu znásilnění. Istanbulská úmluva vychází z principu, že trestnost sexuálního jednání by měla být založena především na absenci dobrovolného souhlasu osoby, která je takovým jednáním dotčena. Český trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) upravuje trestný čin znásilnění v § 185, přičemž vychází z širšího pojetí donucení k pohlavnímu styku. Vedle použití násilí a pohrůžky násilí zohledňuje také situace, kdy pachatel zneužije bezbrannosti oběti nebo jiného stavu, který omezuje její schopnost projevit vůli. Česká právní úprava tak poskytuje ochranu i v případech, kdy

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1472 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴⁹ HENDRYCH, D. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 464 s. ISBN 978-80-7380-917-1.

k sexuálnímu jednání nedochází za podmínek svobodného rozhodnutí oběti.⁵⁰ V odborné diskusi je nicméně poukazováno na to, že česká právní úprava není konstruována výslovně na principu absence souhlasu jako hlavním definičním znaku trestného činu, což může představovat určitý rozdíl oproti koncepci Istanbulské úmluvy. Tento rozdíl je však spíše otázkou systematického přístupu k právní úpravě než jednoznačného nesouladu.

Další oblastí, ve které lze identifikovat určité rozdíly, je systematické shromažďování statistických údajů o násilí na ženách. Istanbulská úmluva ukládá smluvním státům povinnost pravidelně shromažďovat a analyzovat statistické údaje týkající se různých forem násilí na ženách a domácího násilí.⁵¹ Tyto údaje mají sloužit jako podklad pro tvorbu veřejných politik a pro hodnocení účinnosti přijatých opatření. V České republice jsou sice statistické údaje o kriminalitě shromažďovány například policií nebo Ministerstvem spravedlnosti, nicméně systém sběru dat není vždy zaměřen výhradně na genderově podmíněné násilí a ne vždy umožňuje detailní analýzu jednotlivých forem násilí na ženách.

Rozdíly lze nalézt také v oblasti koordinace veřejných politik zaměřených na prevenci násilí. Istanbulská úmluva předpokládá existenci koordinovaného přístupu státu, který propojuje činnost různých institucí zapojených do prevence násilí a ochrany obětí. V České republice sice existují různé strategické dokumenty zaměřené na prevenci domácího násilí a podporu rovnosti žen a mužů, tyto dokumenty však mají zpravidla podobu vládních strategií nebo koncepčních materiálů a nejsou vždy zakotveny přímo v závazných právních předpisech. V praxi tak může docházet k určité roztržitosti jednotlivých opatření a k rozdílům v jejich implementaci.

Na základě provedeného srovnání lze konstatovat, že český právní řád již v mnoha ohledech odpovídá požadavkům Istanbulské úmluvy, zejména v oblasti trestněprávního postihu pachatelů násilí a ochrany obětí trestných činů. Současně však existují určité oblasti, ve kterých se česká právní úprava od požadavků úmluvy liší nebo v nichž by bylo možné právní úpravu dále rozvíjet.

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1472 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵¹ RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://rm.coe.int/168046031c>> .

4.4 Možné dopady ratifikace na český právní řád

Ratifikace Istanbulske úmluvy by v případě jejího přijetí Českou republikou představovala významný krok v oblasti mezinárodněprávních závazků státu v oblasti ochrany před násilím na ženách a domácím násilím. Úmluva představuje komplexní mezinárodní nástroj zaměřený nejen na trestněprávní postih pachatelů násilí, ale také na prevenci násilí, ochranu obětí a koordinaci veřejných politik v této oblasti. Posouzení možných dopadů ratifikace je proto nezbytné zejména z hlediska ústavního práva, trestního práva a institucionálního fungování veřejné správy.

Z ústavněprávního hlediska by ratifikace Istanbulske úmluvy znamenala začlenění této mezinárodní smlouvy do právního řádu České republiky. Podle Ústavy České republiky jsou ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech součástí právního řádu a mají přednost před zákonem.⁵² V případě rozporu mezi ustanovením mezinárodní smlouvy a vnitrostátním zákonem by tedy bylo nutné upřednostnit aplikaci mezinárodní smlouvy. Tento princip vychází z ústavního postavení mezinárodních smluv v právním řádu České republiky a představuje důležitý mechanismus zajišťující ochranu základních práv a svobod jednotlivce.⁵³ V právní teorii je tato situace označována jako aplikační přednost mezinárodního práva před právem vnitrostátním, která zdůrazňuje závaznost mezinárodních lidskoprávních standardů pro vnitrostátní právní řád.

Z tohoto hlediska by případná ratifikace Istanbulske úmluvy mohla vyvolat potřebu revize některých právních předpisů, pokud by jejich ustanovení nebyla s úmluvou plně v souladu. Jak vyplývá z předchozí kapitoly této práce, český právní řád již obsahuje řadu právních institutů zaměřených na ochranu obětí domácího násilí, například institut vykázání podle zákona o Policii České republiky nebo právní ochranu obětí trestných činů podle zákona o obětech trestných činů. Přesto však některé oblasti mohou být předmětem dalšího legislativního vývoje.

Jednou z nejčastěji diskutovaných otázek je trestněprávní definice sexuálního násilí. Istanbulska úmluva vychází z principu, že rozhodujícím kritériem pro posouzení trestnosti sexuálního jednání je absence dobrovolného souhlasu osoby, která je takovým jednáním dotčena. Český trestní zákoník však vymezuje trestný čin znásilnění především

⁵² ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In Sbirka zákonů, Česká republika, 1993. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: < <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> > .

⁵³ PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda*. 2. díl. Praha: Linde, 2011, s. 245. ISBN: 978-80-7502-468-8.

prostřednictvím použití násilí, pohrůžky násilí nebo zneužití bezbrannosti oběti. Tato odlišnost může být v odborné diskusi interpretována jako potenciální rozdíl mezi českou právní úpravou a požadavky Istanbulské úmluvy.

Dalším možným dopadem ratifikace Istanbulské úmluvy by mohlo být posílení koordinace veřejných politik zaměřených na prevenci násilí. Úmluva klade důraz na systematickou spolupráci mezi jednotlivými institucemi, které se podílejí na prevenci násilí a ochraně obětí, například mezi policií, soudy, sociálními službami nebo zdravotnickými zařízeními. V právní teorii je zdůrazňováno, že účinná ochrana základních práv jednotlivce vyžaduje nejen existenci právních norem, ale také jejich efektivní institucionální implementaci.⁵⁴

Ratifikace úmluvy by se mohla projevit také v oblasti preventivních opatření. Istanbulská úmluva zdůrazňuje význam vzdělávání odborníků pracujících s oběťmi násilí a podporu osvětových aktivit zaměřených na prevenci domácího násilí. V praxi by tak mohlo dojít například k dalšímu rozvoji vzdělávacích programů pro policisty, soudce, sociální pracovníky nebo zdravotnické pracovníky. Tyto aktivity by mohly přispět k efektivnější identifikaci případů domácího násilí a k posílení ochrany obětí. Současně je však třeba zdůraznit, že český právní řád již v současné době obsahuje poměrně rozsáhlý systém ochrany obětí domácího násilí. Institut vykázaní, právní úprava ochrany obětí trestných činů nebo existence intervenčních center představují významné nástroje ochrany osob ohrožených násilím. Odborná literatura proto upozorňuje na to, že přijetí mezinárodních lidskoprávních závazků nemusí vždy znamenat zásadní změnu vnitrostátní právní úpravy, ale může spíše představovat potvrzení již existujících standardů ochrany lidských práv.⁵⁵

Na základě uvedených skutečností lze konstatovat, že případná ratifikace Istanbulské úmluvy by pravděpodobně nevedla k zásadní transformaci českého právního řádu. Její význam by však mohl spočívat především v posílení systematického přístupu státu k prevenci násilí, v dalším rozvoji institucionální spolupráce a v potvrzení závazku České republiky chránit základní práva a svobody jednotlivce v souladu s mezinárodními standardy ochrany lidských práv.

⁵⁴ KÜHN, Z., BOBEK, M., MOLEK, P. *Judikatura a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2013, s. 215. ISBN 978-80-87284-35-3.

⁵⁵ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 214. ISBN 978-80-7400-644-9

5 Zkušenost jiných evropských států

Problematika Istanbulské úmluvy není předmětem diskuse pouze v České republice, ale také v dalších evropských státech. Úmluva vstoupila v platnost v roce 2014 po dosažení potřebného počtu ratifikací. K roku 2024 ratifikovalo Istanbulskou úmluvu přibližně 39 evropských států, přičemž další státy ji pouze podepsaly, ale dosud neratifikovaly. Mezi evropské státy, které úmluvu neratifikovaly, patří například Česká republika, Maďarsko, Slovensko, Bulharsko nebo Litva. Kromě toho existují i státy, které úmluvu ratifikovaly, ale později od ní odstoupily, například Turecko, které se stalo prvním státem, jenž od úmluvy v roce 2021 odstoupil. Zkušenosti jednotlivých států ukazují, že implementace Istanbulské úmluvy může mít v praxi různé podoby. V některých zemích vedla ratifikace úmluvy k legislativním změnám v oblasti trestního práva nebo k posílení institucionální podpory obětí násilí.⁵⁶

V jiných státech byla ratifikace úmluvy spíše potvrzením již existujících právních mechanismů ochrany obětí domácího násilí. Tyto rozdíly mohou být důsledkem odlišných právních systémů, politických okolností nebo společenských debat o významu úmluvy. Autorka práce se proto v této kapitole zaměřuje na zkušenosti vybraných evropských států, které představují různé přístupy k Istanbulské úmluvě. Konkrétně se jedná o Německo jako stát, který úmluvu ratifikoval a provedl určité legislativní změny, Švédsko jako stát s dlouhodobě rozvinutou legislativou v oblasti ochrany obětí domácího násilí, a Slovensko jako stát, který úmluvu dosud neratifikoval. Analýza těchto států může přispět k lepšímu pochopení možných dopadů ratifikace Istanbulské úmluvy na právní řád České republiky.

5.1 Německo

Spolková republika Německo patří mezi státy, které Istanbulskou úmluvu ratifikovaly a začlenily její principy do svého právního řádu. Německo úmluvu podepsalo v roce 2011 a ratifikovalo ji v roce 2017, přičemž v platnost zde vstoupila dne 1. února 2018.⁵⁷ Ratifikace úmluvy byla spojena s posouzením souladu německého právního řádu

⁵⁶ RADA EVROPY. *Istanbul Convention – ratifications and signatures*. [online]. [cit. 2026-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=210>>.

⁵⁷ RADA EVROPY. *Istanbul Convention – ratifications and signatures*. [online]. [cit. 2026-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=210>>

s požadavky vyplývajícími z této mezinárodní smlouvy a vedla také k některým legislativním změnám v oblasti trestního práva a ochrany obětí násilí.

Jednou z významných legislativních změn byla novela německého trestního zákoníku (Strafgesetzbuch), která se týkala trestného činu znásilnění a dalších forem sexuálního násilí. V roce 2016 byl přijat zákon Gesetz zur Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung, jehož cílem bylo posílit ochranu sexuální autonomie jednotlivce.⁵⁸ Tato novela změnila právní úpravu tak, že trestní odpovědnost může být dovozena i v situaci, kdy pachatel jedná proti zjevné vůli oběti, aniž by bylo nutné prokazovat použití fyzického násilí nebo pohrůžky násilí. Nová právní úprava tak vychází z principu označovaného jako „Nein heißt Nein,“ tedy „ne znamená ne,“ který zdůrazňuje význam souhlasu při posuzování sexuálního jednání.

Vedle změn v oblasti trestního práva je významnou součástí německého systému ochrany obětí domácího násilí také právní úprava ochranných opatření vůči násilným osobám. Již v roce 2002 byl v Německu přijat zákon Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (Gewaltschutzgesetz), jehož cílem je poskytovat ochranu osobám ohroženým domácím násilím prostřednictvím soudních opatření. Tento zákon umožňuje například vydání soudního příkazu, který zakazuje pachateli přiblížit se k oběti nebo vstupovat do jejího bydliště.⁵⁹

Kromě legislativních nástrojů se v Německu rozvinul také systém institucionální pomoci obětem násilí. V praxi se jedná například o síť azylových domů pro oběti domácího násilí, specializovaných poradenských center nebo krizových linek poskytujících okamžitou pomoc osobám ohroženým násilím. Tyto instituce poskytují obětem nejen právní pomoc, ale také psychologickou a sociální podporu. Zkušenost Německa tak ukazuje, že implementace Istanbulské úmluvy může být spojena nejen s legislativními změnami v oblasti trestního práva, ale také s rozvojem institucionální infrastruktury zaměřené na ochranu obětí násilí. Současně je však třeba zdůraznit, že německý právní řád již před ratifikací úmluvy obsahoval řadu právních nástrojů

⁵⁸ DEUTSCHLAND. Gesetz zur Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung. In Bundesgesetzblatt I, Deutschland, 2016. [online]. [cit. 2026-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.bgbl.de/>>.

⁵⁹ Ibid.

zaměřených na ochranu obětí domácího násilí, což znamená, že implementace úmluvy představovala spíše rozšíření a systematizaci již existujících opatření.⁶⁰

5.2 Švédsko

Švédsko patří mezi evropské státy, které dlouhodobě věnují značnou pozornost problematice ochrany lidských práv a rovnosti mezi muži a ženami. Násilí na ženách a domácí násilí je ve švédské právní i politické debatě vnímáno jako závažný společenský problém, který vyžaduje systematickou reakci ze strany státu. Istanbulskou úmluvu Švédsko podepsalo v roce 2011 a následně ji ratifikovalo v roce 2014.⁶¹ Ratifikace úmluvy byla součástí širší strategie švédské vlády zaměřené na posilování ochrany obětí násilí a prevenci genderově podmíněného násilí.

Švédský právní řád již před ratifikací úmluvy obsahoval řadu právních nástrojů zaměřených na ochranu obětí domácího násilí. Trestní zákoník upravuje několik trestných činů souvisejících s násilím v rodině, mezi něž patří například ublížení na zdraví, nebezpečné vyhrožování nebo trestné činy proti sexuální svobodě. Kromě trestněprávních nástrojů existuje také rozsáhlý systém sociální podpory obětí, který zahrnuje specializované poradenské služby, krizová centra a další formy pomoci osobám ohroženým násilím. Významnou součástí švédského přístupu k této problematice je rovněž důraz na preventivní opatření a koordinaci mezi jednotlivými institucemi veřejné moci. Stát realizuje řadu programů zaměřených na prevenci násilí na ženách, podporu rovnosti mezi muži a ženami a vzdělávání odborníků pracujících s oběťmi násilí. Tento komplexní přístup, který kombinuje trestněprávní nástroje s preventivní a sociální politikou, je v odborné literatuře označován jako typický pro severské státy.⁶²

V souvislosti s ratifikací Istanbulské úmluvy a širší společenskou debatou o ochraně obětí sexuálního násilí přistoupilo Švédsko rovněž k významné reformě trestního práva. V roce 2018 byla přijata novela trestního zákoníku, která změnila definici trestného činu znásilnění. Nová právní úprava vychází z principu, že sexuální styk musí být založen na dobrovolném souhlasu obou osob. Pokud takový souhlas chybí, může být

⁶⁰ KRIZSÁN, A., ROGGEBAND, C. *Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.

⁶¹ RADA EVROPY. *Istanbul Convention – ratifications and signatures*. [online]. [cit. 2026-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyid=210>>

⁶² STUBBERUD, E., HOVDE, K., AARBAKKE, M. *The Istanbul Convention – The Nordic Way*. Oslo: Nordic Information on Gender, 2018. 145 s. ISBN: 978-82-92038-08-6

jednání kvalifikováno jako trestný čin znásilnění, i když nebylo použito fyzické násilí nebo pohrůžka násilí. Tato legislativní změna bývá v odborné literatuře označována jako právní úprava založená na principu souhlasu (consent-based legislation). Zavedení tohoto principu je považováno za významný krok směrem k posílení ochrany obětí sexuálního násilí a k naplnění mezinárodních standardů ochrany lidských práv. Zkušenost Švédska tak ukazuje, že ratifikace Istanbulské úmluvy může být v některých státech impulsem k dalším legislativním změnám, jejichž cílem je posílit ochranu obětí násilí a přizpůsobit vnitrostátní právní úpravu mezinárodním standardům v oblasti lidských práv.⁶³

⁶³ STUBBERUD, E., HOVDE, K., AARBAKKE, M. *The Istanbul Convention – The Nordic Way*. Oslo: Nordic Information on Gender, 2018. 145 s. ISBN: 978-82-92038-08-6

6 Analýza řízených rozhovorů s respondenty

V návaznosti na teoretickou a komparativní část této bakalářské práce je praktická část zaměřena na analýzu názorů vybraných respondentů na problematiku Istanbulské úmluvy a jejího možného dopadu na český právní řád. Cílem této kapitoly je doplnit dosavadní poznatky o empirická zjištění a konfrontovat právně-teoretické závěry s konkrétní argumentací osob, které se k otázce ratifikace Istanbulské úmluvy vyjadřují z odlišných pozic. Zařazení kvalitativního výzkumu do struktury práce vychází z předpokladu, že problematiku implementace mezinárodních smluv nelze posuzovat pouze na základě analýzy právních předpisů. Vedle normativního obsahu právního řádu je nezbytné zohlednit i způsob, jakým jsou jednotlivé právní instituty interpretovány, aplikovány a vnímány v praxi. Právě tato rovina je v případě Istanbulské úmluvy obzvláště významná, neboť její přijetí je v českém prostředí dlouhodobě předmětem intenzivní odborné i veřejné diskuse, která přesahuje čistě právní rámec.

Metoda řízených rozhovorů byla zvolena s cílem zachytit argumentaci respondentů v její komplexnosti, tedy nejen jako soubor jednotlivých názorů, ale jako ucelený systém úvah, který odráží jejich právní i hodnotová východiska. Tento přístup umožňuje analyzovat nejen to, jaké závěry respondenti formulují, ale i to, z jakých premis vycházejí a jakým způsobem interpretují právní otázky spojené s Istanbulskou úmluvou. Vzhledem k tomu, že tato úmluva zasahuje do oblasti ochrany základních práv, trestního práva i institucionálního zabezpečení veřejné moci, je takový analytický přístup vhodným doplněním čistě normativní analýzy.

Výběr respondentů byl proveden záměrně tak, aby odrážel existenci odlišných přístupů k Istanbulské úmluvě. Oslovení respondenti reprezentují různé názorové pozice, které se liší zejména v hodnocení významu úmluvy, její nezbytnosti a možných dopadů na český právní řád. Tato variabilita představuje vhodný základ pro hlubší analýzu argumentace jednotlivých respondentů a jejich následné zhodnocení.

Z hlediska hlavního cíle práce je podstatné posoudit, do jaké míry se argumentace respondentů vztahuje k otázce kompatibility Istanbulské úmluvy s českým právním řádem. Tato otázka úzce souvisí s problematikou implementace mezinárodních smluv, která je v právní teorii tradičně spojována s rozlišením mezi přímou a nepřímou aplikací mezinárodního práva a s mírou zásahu do vnitrostátní legislativy. V obecné rovině lze konstatovat, že ratifikace mezinárodní smlouvy může mít různé dopady – od zásadních

legislativních změn až po situace, kdy její obsah již odpovídá existující právní úpravě a její přijetí má spíše potvrzující či harmonizační charakter.

V tomto kontextu je zvláštní pozornost věnována tomu, zda Istanbulská úmluva představuje právní instrument, který by vyžadoval zásadní změny českého právního řádu, nebo zda je možné ji chápat jako nástroj, který pouze posiluje a systematizuje již existující právní rámec. Současně je analyzováno, zda případné obavy spojené s jejím přijetím vycházejí z jejího normativního obsahu, nebo zda souvisejí spíše s její interpretací a aplikací v širším společenském kontextu.

Významným aspektem analýzy je rovněž identifikace styčných bodů mezi jednotlivými respondenty. Přestože jejich postoje k Istanbulské úmluvě jsou odlišné, lze v jejich argumentaci nalézt určité shodné prvky, zejména pokud jde o hodnocení současného stavu české legislativy a její praktické aplikace. Tyto shody jsou důležité pro komplexní zhodnocení problematiky, neboť naznačují, že některé aspekty ochrany obětí násilí nejsou předmětem zásadního sporu, ale jsou vnímány jako obecně sdílené. Současně je však třeba zohlednit i rozdíly v argumentaci, které se projevují zejména v interpretaci významu Istanbulské úmluvy a jejich možných dopadů. Tyto rozdíly nelze vždy vysvětlit pouze na základě právní analýzy, ale často souvisejí i s širšími hodnotovými a interpretačními východisky jednotlivých respondentů. Právě tato skutečnost ukazuje, že problematika Istanbulské úmluvy nelze redukovat na čistě právní otázku, ale že se jedná o komplexní téma, v němž se prolínají právní, politické i společenské aspekty.

Analýza rozhovorů tak představuje důležitý doplněk k teoretické části práce a umožňuje formulovat závěry, které jsou založeny nejen na studiu právních předpisů a odborné literatury, ale i na konkrétní argumentaci aktérů, kteří se k dané problematice vyjadřují. Tento přístup přispívá k hlubšímu pochopení problematiky a umožňuje komplexnější posouzení otázky, zda by ratifikace Istanbulské úmluvy představovala zásadní zásah do českého právního řádu.

6.1 Postoje respondenta 1

Z rozhovoru s respondentem 1 vyplývá, že jeho postoj k Istanbulské úmluvě je založen především na přesvědčení, že tento mezinárodní dokument nepředstavuje zásadní zásah do českého právního řádu, ale spíše nástroj, který může posílit a systematizovat již

existující rámec ochrany obětí násilí. Tento přístup je patrný zejména z jeho hodnocení samotného obsahu úmluvy, který nepovažuje za normativně převratný, když uvádí, že „ta úmluva vlastně není obsahově zase tak revoluční“ a že její přijetí by „nezpůsobilo žádnou revoluci v právním smyslu“. Takto formulovaný názor je z hlediska právní analýzy významný, neboť naznačuje vysokou míru kompatibility mezi požadavky úmluvy a současným českým právním řádem. Tento pohled odpovídá i teoretickému rámci práce, podle něhož implementace mezinárodní smlouvy nevyžaduje zásadní legislativní zásahy v situaci, kdy vnitrostátní právní úprava již naplňuje její základní standardy. Istanbulská úmluva je tak v tomto kontextu interpretována jako nástroj harmonizační, nikoli transformační, což znamená, že její význam nespočívá v zavádění nových právních institutů, ale spíše v posílení a sjednocení těch stávajících.

Tento důraz na omezený normativní dopad úmluvy je v argumentaci respondenta 1 úzce propojen s akcentem na aplikační rovinu práva, která je podle jeho názoru pro efektivní ochranu obětí klíčová. Respondent opakovaně zdůrazňuje, že problém českého právního řádu nespočívá primárně v nedostatku právní úpravy, ale v jejím praktickém fungování, což výstižně shrnuje tvrzením, že „nestačí mít něco napsané jenom v právním řádu, ale je potřeba ho vymáhat“. Tento výrok reflektuje jeden ze základních principů právního státu, podle něhož je účinnost práva podmíněna nejen jeho formální existencí, ale i jeho důsledným uplatňováním v praxi. V návaznosti na tento argument respondent poukazuje na konkrétní nedostatky aplikační praxe, které se projevují zejména v nerovnoměrnosti institucionálního přístupu a v rozdílech mezi jednotlivými regiony. Takový stav lze z hlediska právní teorie interpretovat jako narušení principu rovnosti před zákonem, neboť kvalita ochrany obětí by měla být poskytována v jednotném standardu bez ohledu na konkrétní místní podmínky či personální obsazení institucí.

Na tuto rovinu navazuje i důraz respondenta 1 na institucionální a finanční zabezpečení systému ochrany obětí, které považuje za klíčový faktor jeho efektivity. V této souvislosti uvádí, že význam Istanbulské úmluvy lze spatřovat mimo jiné v „zajištění financování služeb a nastavení standardů“, čímž poukazuje na skutečnost, že právní úprava sama o sobě není schopna zajistit reálnou ochranu bez odpovídajícího materiálního a organizačního zázemí. Tento přístup odpovídá materiálnímu pojetí právního státu, které zdůrazňuje, že ochrana práv musí být nejen deklarována, ale i fakticky realizována prostřednictvím funkčních institucí a dostatečných kapacit. Istanbulská úmluva je tak vnímána jako nástroj, který může přispět ke stabilizaci

a systematizaci těchto podmínek, a to zejména prostřednictvím stanovení minimálních standardů a požadavků na fungování jednotlivých složek systému.

Vedle právních a institucionálních aspektů se v argumentaci respondenta 1 výrazně promítá také reflexe veřejné debaty o Istanbulské úmluvě, kterou hodnotí jako problematickou z hlediska její věcnosti a srozumitelnosti. Respondent uvádí, že úmluva „vyvolává strašně moc vášní“ a že diskuse o ní je „znakem nepochopení a nějaké dojmologie“, čímž poukazuje na skutečnost, že její obsah je často interpretován na základě zjednodušených nebo zkreslených představ. Tento aspekt je významný i z hlediska právní analýzy, neboť poukazuje na rozdíl mezi normativním obsahem právního aktu a jeho společenskou recepcí, která může významně ovlivnit jeho přijetí i následnou aplikaci. Pokud je právní dokument vnímán primárně prostřednictvím emocí nebo ideologických interpretací, může to vést k jeho odmítnutí bez ohledu na jeho skutečný obsah a právní význam.

V jeho přístupu lze zároveň identifikovat implicitní předpoklad kompatibility mezi mezinárodním a vnitrostátním právem, kdy je Istanbulská úmluva chápána jako součást širšího právního rámce ochrany lidských práv. Tento přístup odpovídá pojetí, v němž mezinárodní právo není vnímáno jako vnější zásah do národního právního řádu, ale jako jeho doplněk a rozšíření, které přispívá k posílení ochrany jednotlivce. Argumentace respondenta 1 tak vytváří relativně konzistentní obraz Istanbulské úmluvy jako nástroje, který nepředstavuje hrozbu pro český právní řád, ale naopak může přispět k jeho efektivnějšímu fungování, a to zejména v rovině praktické aplikace, institucionální koordinace a zajištění odpovídajících podmínek pro ochranu obětí násilí.

6.2 Postoje respondenta 2

Z rozhovoru s respondentem 2 vyplývá, že jeho postoj k Istanbulské úmluvě je založen na zásadní nedůvěře k jejímu obsahu i k jejím možným dopadům na český právní řád, přičemž tuto nedůvěru opírá o přesvědčení, že úmluva ve svém skutečném významu přesahuje deklarovaný cíl ochrany obětí domácího násilí a obsahuje prvky, které vnímá jako ideologické. Tento základní rámec jeho argumentace je patrný již z úvodního hodnocení, kdy uvádí, že „pod záminkou ochrany obětí domácího násilí do ní byly vloženy ideologické konstrukty“, čímž naznačuje, že úmluva podle jeho názoru neplní pouze ochrannou funkci, ale současně prosazuje určité hodnotové a interpretační přístupy, které nejsou v českém právním prostředí tradičně zakotveny. Tato výhrada je

dále konkretizována poukazem na problematiku genderové terminologie, kterou respondent vnímá jako neslučitelnou s českým právním řádem i právní tradicí, když uvádí, že tyto prvky „nemají oporu v našem právním řádu ani tradici“, čímž implicitně poukazuje na možné napětí mezi mezinárodními závazky a vnitrostátním právním a kulturním kontextem.

Navzdory tomuto zásadně kritickému postoji však respondent nepovažuje současný stav české legislativy v oblasti ochrany obětí násilí za nedostatečný. Naopak výslovně konstatuje, že „česká legislativa je v tomto směru na dobré úrovni a nabízí dostatek nástrojů“, přičemž hlavní problém nespatřuje v normativní rovině, ale v rovině aplikační. Tento závěr dále rozvíjí tvrzením, že „problém není v nedostatku zákonů, ale v jejich vymáhání a v praxi institucí“, čímž se jeho argumentace v určitém ohledu přibližuje i k postoji respondenta 1, a to právě v otázce efektivity právní úpravy. V tomto bodě se tak ukazuje, že spor o Istanbulskou úmluvu není veden primárně na úrovni hodnocení současného právního stavu, ale spíše na úrovni interpretace významu samotné úmluvy a jejích možných dopadů. Respondent navíc zdůrazňuje, že by bylo vhodnější „soustředit se na to, aby stávající systém skutečně fungoval“, čímž akcentuje potřebu zlepšení praktického fungování právního řádu bez nutnosti přijímání dalších mezinárodních závazků. Současně upozorňuje na to, že ochrana by měla být koncipována obecně, nikoli pouze ve vztahu k jedné skupině, když uvádí, že „mělo by se řešit násilí obecně, ne jen na ženách, ale i mužích“.

Zásadní rozdíl mezi jeho postojem a postojem respondenta 1 se však projevuje v hodnocení možných dopadů ratifikace, které respondent nevnímá jako marginální či čistě formální, ale naopak jako potenciálně významné a zasahující i mimo oblast samotného právního rámce. Tento postoj je patrný zejména v jeho tvrzení, že by nešlo pouze o technické či dílčí úpravy, ale o širší změny, když uvádí, že by mohlo dojít k „tlaku na změnu terminologie, vzdělávání a přístupů ve veřejných institucích podle ideologického rámce úmluvy“. Tím upozorňuje na možnost nepřímých dopadů mezinárodní smlouvy, které se neprojevují pouze v legislativě, ale i v praxi veřejné správy a institucionálním fungování státu. Tento argument lze z hlediska právní teorie interpretovat jako obavu z dynamického výkladu mezinárodního práva, kdy se jeho význam může v čase rozšiřovat prostřednictvím interpretačních a aplikačních mechanismů, aniž by byl explicitně změněn jeho text.

Významnou součástí jeho argumentace je rovněž důraz na princip právní jistoty, zejména v oblasti trestního práva, kde respondent upozorňuje na rizika spojená s možnými změnami definic trestných činů. V této souvislosti uvádí, že „zavádění vágních definic založených čistě na souhlasu může narušit právní jistotu“ a zdůrazňuje, že „trestní právo musí být postavené na jasných a prokazatelných skutečnostech, ne na obtížně ověřitelných tvrzeních“. Tím poukazuje na potenciální konflikt mezi snahou o posílení ochrany obětí a požadavkem zachování jednoznačnosti a předvídatelnosti právních norem. Tento argument má z hlediska právní teorie zásadní význam, neboť právní jistota a předvídatelnost práva patří mezi základní atributy právního státu, přičemž jejich oslabení by mohlo vést k narušení důvěry v právní systém jako celek.

V oblasti institucionálního fungování respondent poukazuje na konkrétní problémy, které podle něj ovlivňují efektivitu ochrany obětí. Uvádí, že spolupráce mezi jednotlivými aktéry „často selhává v praxi“ a naráží na „nedostatek koordinace, přetíženost systému a někdy i na ideologicky motivované přístupy některých organizací“. Tento pohled opět zdůrazňuje, že problém ochrany obětí nelze redukovat pouze na právní úpravu, ale že je nutné zohlednit i kvalitu institucionálního prostředí a praktické fungování jednotlivých složek systému. Zároveň však respondent vyjadřuje skepsi vůči tomu, že by Istanbulská úmluva byla schopna tyto problémy efektivně řešit, a upozorňuje na riziko, že její implementace by mohla vést k formálnímu plnění požadavků bez reálného zlepšení situace, což shrnuje tvrzením, že „hrozí, že se bude plnit papírově, místo aby se řešila skutečná pomoc obětem“.

Tento kritický postoj se promítá i do jeho hodnocení veřejné debaty o Istanbulské úmluvě, kterou vnímá jako jednostrannou a nevyváženou. Uvádí, že „úmluva je často prezentována jednostranně, bez zmínky o problematických pasážích“ a že kritici jsou „neprávem označováni za odpůrce ochrany obětí“. Tím poukazuje na skutečnost, že diskuse o úmluvě není vedena pouze na základě právních argumentů, ale je významně ovlivněna i širšími společenskými a politickými faktory, které mohou ovlivnit její interpretaci i vnímání.

Celkově lze v jeho argumentaci identifikovat důraz na ochranu stability a předvídatelnosti právního řádu, na potřebu řešit problémy prostřednictvím zlepšení stávajícího systému a na opatrnost vůči mezinárodním závazkům, které mohou mít širší dopady, než se na první pohled jeví. Istanbulská úmluva je v tomto kontextu vnímána nikoli jako nezbytný nástroj ochrany obětí, ale jako potenciální zdroj změn, které mohou

zasahovat do různých oblastí právního i společenského života, aniž by přinesly odpovídající praktický přínos.

6.3 Postoje respondenta 3

Z rozhovoru s respondentem 3 vyplývá, že jeho postoj k Istanbulské úmluvě je založen na kritickém, avšak relativně vyváženém přístupu, který kombinuje uznání významu ochrany obětí násilí s pochybnostmi o nezbytnosti přijetí tohoto konkrétního mezinárodního nástroje v podmínkách českého právního řádu. Respondent nevystupuje jako principiální odpůrce ochrany obětí, naopak tento cíl považuje za legitimní a důležitý, nicméně současně zpochybňuje, zda je k jeho naplnění nutné přistupovat prostřednictvím ratifikace Istanbulské úmluvy. Jeho argumentace tak vychází z přesvědčení, že český právní řád již v současnosti disponuje dostatečnými nástroji, které umožňují účinně reagovat na problematiku domácího násilí, a že případné nedostatky je třeba hledat spíše v rovině jejich praktického uplatňování než v absenci právní úpravy.

Tento důraz na dostatečnost stávající legislativy se promítá do jeho celkového hodnocení významu úmluvy, kterou nevnímá jako nástroj přinášející zásadní kvalitativní posun, ale spíše jako dokument, jenž v mnoha ohledech duplicitně navazuje na již existující právní rámec. Respondent tím implicitně zpochybňuje její přidanou hodnotu a naznačuje, že její přijetí by nemuselo vést k reálnému zlepšení situace obětí. V tomto ohledu lze jeho postoj interpretovat jako pragmatický, zaměřený na efektivitu konkrétních opatření spíše než na formální rozšiřování právních závazků.

Významnou součástí jeho argumentace je důraz na rozdíl mezi normativní a aplikační rovinou práva. Respondent opakovaně poukazuje na skutečnost, že právní úprava jako taková není hlavním problémem, ale že klíčovým faktorem je její praktické fungování. Tím upozorňuje na nedostatky, které se projevují zejména v činnosti institucí, v jejich vzájemné koordinaci a v konkrétní realizaci ochrany obětí. Tento přístup odpovídá širšímu pojetí právního státu, které zdůrazňuje, že samotná existence právních norem není dostatečná, pokud nejsou efektivně uplatňovány v praxi. Respondent tak přesouvá těžiště problému z oblasti legislativní do oblasti institucionální a organizační.

V hodnocení možných dopadů ratifikace respondent zaujímá opatrný postoj, který reflektuje určitou skepsi vůči nepřímým důsledkům mezinárodních závazků. Ačkoliv nepředpokládá zásadní změny v samotném textu právních předpisů, upozorňuje na

možnost širších dopadů, které by se mohly projevit v praxi veřejných institucí, v oblasti vzdělávání či v celkovém přístupu k dané problematice. Tento aspekt jeho argumentace naznačuje obavu z postupného posunu interpretačního rámce, který by mohl ovlivnit fungování právního systému i mimo oblast explicitně upravenou právními normami.

Dalším významným prvkem jeho postoje je důraz na zachování právní jistoty, zejména v oblasti trestního práva. Respondent zdůrazňuje, že ochrana obětí nesmí být realizována na úkor jasnosti a předvídatelnosti právních norem, což je základní podmínka fungování právního státu. V tomto kontextu upozorňuje na rizika spojená s možným rozšiřováním definic trestných činů či jejich výkladu, které by mohly vést k obtížnější prokazatelnosti a tím i k oslabení právní jistoty. Tento argument poukazuje na nutnost hledání rovnováhy mezi ochranou obětí a ochranou základních principů trestního práva.

V oblasti institucionálního fungování respondent identifikuje konkrétní problémy, které podle něj zásadním způsobem ovlivňují efektivitu ochrany obětí. Poukazuje zejména na nedostatečnou koordinaci mezi jednotlivými institucemi, rozdílnou úroveň jejich fungování a omezené kapacity, které mohou vést k nerovnoměrné kvalitě poskytované ochrany. Tento pohled opět potvrzuje, že respondent vnímá jádro problému především v praktickém fungování systému, nikoli v jeho legislativním zakotvení. Z hlediska společenského kontextu respondent kriticky reflektuje způsob, jakým je Istanbulská úmluva prezentována ve veřejné debatě. Upozorňuje na tendenci zjednodušovat problematiku a polarizovat diskusi do protikladných postojů, což podle něj ztěžuje věcné posouzení celé otázky. Tento aspekt jeho argumentace naznačuje, že vnímání úmluvy je významně ovlivněno nejen jejími právními aspekty, ale i způsobem, jakým je interpretována v mediálním a politickém prostoru.

Celkově lze postoj respondenta charakterizovat jako kritický vůči potřebě ratifikace Istanbulské úmluvy, avšak současně založený na racionálním a relativně umírněném přístupu. Respondent neodmítá samotný cíl ochrany obětí, ale zpochybňuje vhodnost zvoleného nástroje, přičemž důraz klade na efektivní fungování stávajícího právního a institucionálního rámce. Jeho argumentace tak směřuje k závěru, že řešení problematiky by mělo být hledáno především v rámci vnitrostátního systému, jeho zlepšení a důslednější aplikace, nikoli v přijímání dalších mezinárodních závazků.

6.4 Komparace postojů respondentů

Komparace postojů respondentů ukazuje, že ačkoliv jejich výchozí pozice vůči Istanbulské úmluvě jsou odlišné, v některých dílčích otázkách se jejich argumentace překvapivě sblíží, zatímco v jiných oblastech se naopak výrazně rozcházejí. Tento kontrast je z hlediska analýzy klíčový, neboť umožňuje rozlišit, které aspekty problematiky jsou předmětem skutečného odborného sporu a které naopak představují sdílené východisko, z něhož respondenti vycházejí.

Významným společným prvkem jejich argumentace je hodnocení současného stavu českého právního řádu v oblasti ochrany obětí násilí. Všichni respondenti se shodují na tom, že česká legislativa poskytuje relativně dostatečný rámec ochrany, přičemž problém nespočívá primárně v nedostatku právních norem, ale v jejich praktickém uplatňování. Tento závěr je patrný jak z vyjádření respondenta 1, který zdůrazňuje nutnost důsledného vymáhání práva, tak z vyjádření respondenta 2, podle něhož problém spočívá především v praxi institucí. Podobný důraz na aplikační rovinu práva lze identifikovat i u respondenta 3, který rovněž poukazuje na skutečnost, že legislativní rámec je v zásadě dostačující, avšak jeho efektivita je limitována kvalitou praktického fungování systému. Tato shoda představuje zásadní zjištění, neboť naznačuje, že spor o Istanbulskou úmluvu není veden na úrovni hodnocení existující právní úpravy, ale spíše na úrovni jejího dalšího rozvoje a interpretace.

Na tomto společném základě se však argumentace respondentů začíná výrazně rozcházet, zejména pokud jde o hodnocení samotné Istanbulské úmluvy a jejích možných dopadů. Respondent 1 ji vnímá jako nástroj, který nepřináší zásadní legislativní změny, ale spíše posiluje a systematizuje již existující rámec. Tento přístup odpovídá pojetí mezinárodního práva jako harmonizačního prvku, který doplňuje vnitrostátní právní řád a přispívá k jeho efektivnějšímu fungování. Naproti tomu respondenti 2 a 3 zaujímají kritičtější postoj, přičemž respondent 2 jej formuluje výrazněji a poukazuje na ideologické prvky úmluvy, zatímco respondent 3 zdůrazňuje spíše její omezenou přidanou hodnotu a zpochybňuje její nezbytnost v českém právním prostředí. Oba tak úmluvu vnímají spíše jako nadbytečný nebo problematický nástroj, byť jejich argumentace se liší mírou kritičnosti.

Zásadní rozdíl mezi jednotlivými přístupy spočívá v hodnocení dopadů ratifikace Istanbulské úmluvy. Zatímco respondent 1 nepředpokládá zásadní legislativní změny a akcentuje především její přínosy v oblasti institucionálního zabezpečení a financování, respondenti 2 a 3 upozorňují na možnost širších, nepřímých dopadů. Respondent 2 v této

souvislosti zdůrazňuje riziko změn v oblasti terminologie, vzdělávání a fungování veřejných institucí, zatímco respondent 3 upozorňuje na možné posuny v přístupech institucí a v širším společenském kontextu. Z právního hlediska tak lze identifikovat rozdíl mezi statickým a dynamickým pojetím dopadů mezinárodní smlouvy, kdy první přístup vychází z jejího explicitního normativního obsahu, zatímco druhý upozorňuje na možné důsledky její interpretace a aplikace.

Další oblastí, v níž se argumentace respondentů liší, je otázka právní jistoty. Zatímco respondent 1 tento aspekt výslovně neproblematizuje a soustředí se především na praktické přínosy, respondenti 2 a 3 jej považují za významný. Respondent 2 jej akcentuje výrazněji a upozorňuje na rizika spojená s vágními definicemi v trestním právu, zatímco respondent 3 zdůrazňuje potřebu zachování rovnováhy mezi ochranou obětí a jednoznačností právních norem. Tento rozdíl poukazuje na odlišné akcenty jednotlivých respondentů, kdy jeden zdůrazňuje efektivitu ochrany obětí, zatímco ostatní kladou důraz na ochranu základních principů právního státu.

V oblasti institucionálního fungování lze opět nalézt jak shody, tak rozdíly. Všichni respondenti poukazují na nedostatky současného systému, zejména pokud jde o koordinaci a praktické fungování jednotlivých institucí. Respondent 2 navíc upozorňuje na přetíženost systému a možné ideologické vlivy, zatímco respondent 3 zdůrazňuje nedostatek kapacit a nejednotnou úroveň spolupráce. Respondent 1 naproti tomu vnímá Istanburskou úmluvu jako nástroj, který by mohl tyto nedostatky pomoci řešit, zatímco ostatní respondenti jsou k tomuto předpokladu spíše skeptičtí a upozorňují na riziko formální implementace bez reálného dopadu.

Zajímavým prvkem komparace je rovněž hodnocení veřejné debaty o Istanburské úmluvě, kterou všichni respondenti považují za problematickou, byť z odlišných důvodů. Respondent 1 poukazuje na její emotivnost a nepochopení, respondent 2 kritizuje její jednostrannost a marginalizaci kritických názorů a respondent 3 upozorňuje na její zjednodušenost a tendenci k polarizaci. Tento aspekt naznačuje, že kvalita veřejné diskuse představuje významný faktor, který ovlivňuje vnímání úmluvy a může přispívat k celkové vyhocenosti problematiky.

Celkově lze konstatovat, že rozdíly mezi respondenty nejsou založeny primárně na odlišném hodnocení současného právního stavu, ale spíše na rozdílné interpretaci významu Istanburské úmluvy a jejích možných dopadů. Zatímco jeden přístup ji chápe

jako nástroj posilující existující systém a zlepšující jeho fungování, ostatní ji vnímají jako potenciální zdroj nežádoucích nebo nadbytečných změn. Tento rozdíl lze interpretovat jako střet odlišných přístupů k mezinárodnímu právu, z nichž jeden zdůrazňuje jeho integrační a harmonizační funkci, zatímco druhé přístupy upozorňují na potřebu ochrany autonomie vnitrostátního právního řádu a zachování jeho stability.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo posoudit, zda by ratifikace Istanbulské úmluvy představovala zásadní zásah do českého právního řádu, nebo zda již současná právní úprava odpovídá jejím požadavkům. Tato výzkumná otázka byla řešena prostřednictvím kombinace teoretického a empirického přístupu, přičemž důraz byl kladen jak na analýzu relevantních právních dokumentů a principů mezinárodního práva, tak na komparaci české legislativy s požadavky úmluvy a na kvalitativní výzkum realizovaný formou řízených rozhovorů. Zvolený metodologický postup umožnil nahlížet problematiku v širších souvislostech a zohlednit nejen normativní rovinu právní úpravy, ale i její praktickou aplikaci a vnímání v odborné i laické rovině.

Z provedené teoretické analýzy vyplynulo, že Istanbulská úmluva představuje komplexní mezinárodní nástroj zaměřený na prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, přičemž její význam spočívá nejen v definování jednotlivých forem násilí, ale také v nastavení standardů ochrany obětí, prevence a institucionální spolupráce. Úmluva vychází z principů ochrany lidských práv a rovnosti a snaží se vytvořit ucelený rámec, který by státy vedl k systematickému řešení této problematiky. Zároveň je však nutné konstatovat, že její obsah není zcela izolovaný, ale navazuje na již existující mezinárodní závazky a standardy, což se promítá i do její kompatibility s právními řády jednotlivých států.

V rámci komparativní analýzy českého právního řádu s požadavky Istanbulské úmluvy bylo zjištěno, že česká právní úprava již v současné době pokrývá značnou část oblastí, které úmluva reguluje. Jedná se zejména o oblast trestního práva, kde jsou zakotveny skutkové podstaty trestných činů postihujících různé formy násilí, dále o procesní nástroje ochrany obětí a o institucionální zajištění pomoci, například prostřednictvím policie, soudů či sociálních služeb. Český právní řád tak poskytuje relativně komplexní rámec ochrany, který je v mnoha ohledech s požadavky úmluvy v souladu. Na základě těchto zjištění lze konstatovat, že případná ratifikace Istanbulské úmluvy by s vysokou pravděpodobností nevyžadovala zásadní legislativní změny. Spíše by se jednalo o doplnění a systematizaci již existujících právních institutů, případně o dílčí úpravy směřující k jejich větší efektivitě. Tento závěr je podpořen i výsledky empirické části práce, zejména rozhovorem s respondentem 1, který zdůrazňuje, že český

právní řád je v této oblasti již relativně dobře nastaven a že úmluva nepředstavuje obsahově revoluční dokument.

Zásadní význam této práce však spočívá v identifikaci rozdílu mezi formální právní úpravou a její praktickou aplikací. Jak vyplývá z realizovaných rozhovorů, problém ochrany obětí násilí nespočívá primárně v nedostatku právních norem, ale spíše v jejich efektivním uplatňování v praxi. Nedostatky se projevují zejména v oblasti koordinace mezi jednotlivými institucemi, v rozdílné úrovni poskytované ochrany v jednotlivých regionech a v celkovém fungování systému. Tento poznatek má zásadní význam, neboť poukazuje na skutečnost, že samotná existence právních předpisů není dostatečná, pokud není zajištěna jejich účinná aplikace.

Rozhovor s respondentem 1 ukazuje, že přínos Istanbulské úmluvy je vnímán především v rovině aplikační a institucionální. Úmluva je chápána jako nástroj, který může přispět ke sjednocení standardů, zajištění stabilního financování služeb a posílení spolupráce mezi jednotlivými aktéry. Tento přístup zdůrazňuje význam materiálního pojetí právního státu, kdy je kladen důraz na reálnou ochranu práv jednotlivců a efektivní fungování systému. Naopak rozhovory s respondenty 2 a 3 poukazují na možná rizika spojená s její implementací. Tato rizika jsou spojována zejména s obavami z nepřímých dopadů úmluvy, například v oblasti terminologie, vzdělávání či přístupů veřejných institucí. Dále je zdůrazňována otázka právní jistoty, zejména v kontextu trestního práva, kde je kladen důraz na potřebu jasných a jednoznačných právních norem. Tento pohled reflektuje opatrnější přístup k mezinárodním závazkům a zdůrazňuje potřebu zachování stability a předvídatelnosti právního řádu. Komparace přístupů ukazuje, že zásadní spor se nevede o kvalitu současné české legislativy, ale o interpretaci významu Istanbulské úmluvy a jejích možných dopadů. Všichni respondenti se shodují na tom, že český právní řád poskytuje relativně dostatečný rámec ochrany obětí násilí a že hlavní problém spočívá v jeho praktickém fungování. Rozdíl spočívá především v tom, zda je úmluva vnímána jako nástroj posilující existující systém, nebo jako potenciální zdroj nežádoucích změn.

V průběhu zpracování práce se autorka setkala také s několika praktickými problémy, které je vhodné v závěru reflektovat. Jedním z nich bylo získání respondentů pro realizaci řízených rozhovorů. Osloveno bylo více potenciálních respondentů, přičemž část z nich účast odmítla, a to buď z důvodu neochoty se k tématu veřejně vyjadřovat, nebo z důvodu, že se nepovažovali za dostatečně odborně způsobilé k poskytnutí relevantních odpovědí. Tento faktor vedl k omezenému počtu realizovaných rozhovorů, což lze vnímat jako určité metodologické omezení výzkumu. Dalším problémem bylo

získání dostatečného množství relevantních literárních zdrojů, zejména těch, které by se problematice Istanbulské úmluvy věnovaly komplexně v českém právním prostředí. Dostupné zdroje byly často zaměřeny pouze na dílčí aspekty problematiky nebo vykazovaly určitou názorovou jednostrannost. Tento nedostatek bylo nutné kompenzovat širší analýzou právních dokumentů a zahraničních materiálů, což však kladlo vyšší nároky na interpretaci a komparaci získaných informací.

Z širšího hlediska lze konstatovat, že otázku ratifikace Istanbulské úmluvy nelze redukovat pouze na právní rovinu, ale zahrnuje i dimenzi společenskou, hodnotovou a částečně politickou. Významnou roli zde hraje způsob, jakým je úmluva prezentována ve veřejném prostoru, přičemž veřejná debata je často zatížena emocemi a zjednodušenými interpretacemi. Tento faktor může významně ovlivnit nejen samotné rozhodnutí o ratifikaci, ale i její případnou implementaci.

Na základě všech uvedených skutečností lze uzavřít, že ratifikace Istanbulské úmluvy by pravděpodobně nepředstavovala zásadní zásah do českého právního řádu ve smyslu nutnosti rozsáhlých legislativních změn. Její význam by spočíval především v rovině aplikační, institucionální a symbolické, přičemž by mohla přispět ke zlepšení fungování systému ochrany obětí násilí. Současně je však nutné reflektovat existující obavy týkající se její interpretace a možných nepřímých dopadů, které nelze zcela opomenout.

Závěrem lze konstatovat, že další vývoj v této oblasti bude záviset nejen na právní analýze, ale i na kvalitě odborné i veřejné diskuse a na schopnosti jednotlivých aktérů hledat vyvážená řešení, která budou respektovat jak principy ochrany lidských práv, tak i požadavky právní jistoty a stability právního řádu. Klíčovým faktorem zůstává především efektivní fungování stávajícího systému, bez něhož nemůže žádná právní úprava, ať již vnitrostátní či mezinárodní, plně naplnit svůj účel.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. GERLOCH, A. Teorie práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7380-652-1.
2. HENDRYCH, Dušan a kol. Zákon o Policii České republiky s komentářem. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 464 s. ISBN 978-80-7380-917-1.
3. HRUŠÁKOVÁ, M. (ed.). Rodinné právo. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 214. ISBN 978-80-7400-644-9.
4. HURYCHOVÁ, E. a kol. #ZaIstanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí. 1. vyd. Praha: Český svaz žen z. s., 2016. 99 s. Na pomoc ženám, sešit 19. ISBN 978-80-87227-04-6.
5. CHYTRA, Z. Istanbulská úmluva a další doprovodné texty. Praha: Adam Benjamin Bartoš ve spolupráci se spolkem Tradiční rodina z.s., 2019. 41 s. Národovecká knihovnička. ISBN 978-80-88302-08-7.
6. KONÍČEK, J. (ed.). Istanbulská úmluva v konfrontaci a dialogu: texty a komentáře k problematice tzv. Istanbulské úmluvy. 1. vydání. Olomouc: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2018. 42 s. ISBN 978-80-904075-2-7.
7. KRIZSÁN, A., ROGGE BAND, C. Politicizing Gender and Democracy in the Context of the Istanbul Convention. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. 248 s. Gender and Politics. ISBN 978-3-030-79069-1.
8. KÜHN, Z., BOBEK, M., MOLEK, P. Judikatura a právní argumentace. Praha: Auditorium, 2013, s. 215. ISBN 978-80-87284-35-3.
9. LOMBARDO, E. (ed.). Gender and Political Analysis. London: Palgrave Macmillan, 2017. 364 s. ISBN 978-1-137-38082-7.
10. MATOUŠEK, O. (ed.) Zákon o sociálních službách: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 384 s. ISBN 978-80-7552-247-4.
11. PAVLÍČEK, V. (ed.). Ústavní právo a státověda. 2. díl. Praha: Linde, 2011, s. 245. ISBN: 978-80-7502-468-8.
12. STUBBERUD, E., HOVDE, K., AARBAKKE, M. The Istanbul Convention – The Nordic Way. Oslo: Nordic Information on Gender, 2018. 145 s. ISBN: 978-82-92038-08-6.
13. ŠÁMAL, P. (ed.) Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1472 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
14. ŠTURMA, P., ČEPELKA, Č. Mezinárodní právo veřejné. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 584 s. ISBN 978-80-7400-721-7.

15. WAGNEROVÁ, E. (ed.). Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 864 s. ISBN 978-80-7357-750-6.
16. WALKLATE, S. (ed.). Gender, Crime and Justice. London: Routledge, 2019. 230 s. ISBN 1138656372.

Elektronické zdroje

1. RADA EVROPY. Istanbul Convention – ratifications and signatures. [online]. [cit. 2026-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyenum=210> >

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 1993. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> > .
2. ČESKO. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 1993.. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> > .
3. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 2008. [online]. [cit 2026-03-03] Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> > .
4. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 2009. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> > .
5. DEUTSCHLAND. Gesetz zur Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung. In Bundesgesetzblatt I, Deutschland, 2016. [online]. [cit. 2026-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.bgbl.de/> > .
6. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Deklarace o odstranění násilí na ženách. New York: Organizace spojených národů, 1993. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women.>>
7. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Všeobecná deklarace lidských práv. New York: OSN, 1948. [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z < WWW: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights.> >

8. RADA EVROPY. Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Istanbul: Rada Evropy, 2011. [online]. [cit. 2026-03-03]. Dostupné z WWW: <https://rm.coe.int/168046031c> .>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 1

Příloha č. 2 – Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 2

Příloha č. 3 – Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 3

Přílohy

Příloha č. 1

Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 1

Rozhovor byl realizován jako řízený v rámci praktické části bakalářské práce. Přepis byl jazykově upraven pro účely práce při zachování významu jednotlivých odpovědí.

Tazatel: Jaký je Váš celkový názor na Istanbulskou úmluvu a její případnou ratifikaci Českou republikou?

Respondent: Můj názor není nijak překvapivý. Istanbulská úmluva není obsahově zásadně revoluční, přesto vyvolává značné emoce, a to nejen v České republice. Tento jev podle mého názoru souvisí především s jejím nepochopením a s různými interpretacemi jejího obsahu. Z hlediska ratifikace se domnívám, že by nepřinesla zásadní změny v právním řádu. Jejím hlavním přínosem by však mohlo být zajištění stabilního financování služeb a nastavení určitých standardů. Zároveň by její přijetí vyslalo pozitivní signál směrem k obětem genderově podmíněného a domácího násilí.

Tazatel: Domníváte se, že současný český právní řád poskytuje dostatečnou ochranu obětem domácího násilí a násilí na ženách?

Respondent: Domnívám se, že v obecné rovině ano, i když existují určité nedostatky. Problém však nespočívá pouze v samotné legislativě. Nestačí mít právní úpravu zakotvenou v zákonech, ale je nezbytné ji také efektivně vymáhat. Zásadní roli hraje rovněž institucionální zabezpečení, financování a celkový společenský přístup k této problematice. Legislativu proto nepovažuji za dokonalou, avšak ani za zásadně nedostatečnou.

Tazatel: Myslíte si, že by ratifikace Istanbulské úmluvy vedla k výrazným změnám v České republice?

Respondent: Z hlediska právního řádu by pravděpodobně nedošlo k zásadním změnám, nicméně ratifikace by mohla přispět ke zlepšení praxe. Mohla by podpořit rozvoj kapacit, zajistit stabilnější financování a posílit vzdělávání relevantních institucí. Zároveň by mohla přispět ke zlepšení spolupráce mezi jednotlivými institucemi a k posílení preventivních opatření.

Tazatel: Domníváte se, že by česká právní úprava měla více vycházet z principu dobrovolného souhlasu u trestného činu znásilnění?

Respondent: Domnívám se, že ano, nicméně je třeba zdůraznit, že tato oblast není mou specializací. Mé vyjádření je proto spíše obecného charakteru. Změny, které byly v této oblasti nedávno přijaty, považuji za krok správným směrem. Je však obtížné v současnosti hodnotit jejich dostatečnost, jelikož zatím nebyl dostatečný prostor pro jejich praktické ověření.

Tazatel: Jak hodnotíte současnou spolupráci institucí, které se podílejí na ochraně obětí domácího násilí?

Respondent: Spolupráce mezi institucemi existuje a je vedena snahou o řešení problematiky, nicméně není rovnoměrná. Často závisí na konkrétních osobách a jejich přístupu. Pozitivně hodnotím existenci intervenčních center a postupné zlepšování praxe policie. Významným problémem však zůstávají regionální rozdíly.

Tazatel: Jaké hlavní přínosy nebo naopak rizika by podle vás mohla ratifikace Istanbulské úmluvy představovat?

Respondent: Za hlavní přínos považuji skutečnost, že by se jednalo o závazek, který by nebyl závislý na aktuální politické reprezentaci. Mohlo by dojít k větší stabilitě v oblasti financování a poskytování služeb. Co se týče rizik, domnívám se, že jsou často založena na mylných představách o obsahu úmluvy. Hlavním problémem je podle mého názoru politizace celé debaty, která se odklonila od věcného posuzování jejího obsahu.

Tazatel: Domníváte se, že veřejná debata o Istanbulské úmluvě odpovídá jejímu skutečnému obsahu?

Respondent: Ne, domnívám se, že veřejná debata často vychází spíše z představ a stereotypů než z reálného obsahu úmluvy.

Tazatel: Jaký vývoj v oblasti ochrany před domácím násilím v České republice očekáváte v následujících letech?

Respondent: Domnívám se, že bude pozitivní, pokud nedojde ke zhoršení současného stavu. Zároveň však očekávám postupné zlepšování praxe, zejména v oblasti aplikace práva a činnosti orgánů, jako je policie. Vývoj bude pravděpodobně spíše pozvolný než zásadní.

Příloha č. 2

Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 2

Rozhovor byl realizován jako řízený v rámci praktické části bakalářské práce. Přepis byl jazykově upraven pro účely práce při zachování významu jednotlivých odpovědí.

Tazatel: Jaký je Váš celkový názor na Istanbulskou úmluvu a její případnou ratifikaci Českou republikou?

Respondent: Istanbulskou úmluvu nepovažuji za vhodný nástroj pro Českou republiku. Pod záminkou ochrany obětí domácího násilí do ní byly vloženy ideologické konstrukty, zejména v oblasti tzv. genderu, které nemají oporu v našem právním řádu ani tradici. Ochranu obětí je podle mého názoru třeba řešit konkrétními kroky na národní úrovni, nikoli přebíráním problematických mezinárodních dokumentů.

Tazatel: Domníváte se, že současný český právní řád poskytuje dostatečnou ochranu obětem domácího násilí a násilí na ženách?

Respondent: Domnívám se, že česká legislativa je v tomto směru na dobré úrovni a nabízí dostatek nástrojů. Problém není v nedostatku zákonů, ale v jejich vymáhání a v praxi institucí. Místo přijímání dalších závazků bychom se měli soustředit na to, aby stávající systém skutečně fungoval. Zároveň je podle mě důležité řešit násilí obecně, nejen vůči ženám, ale i vůči mužům.

Tazatel: Myslíte si, že by ratifikace Istanbulské úmluvy vedla k výrazným změnám v České republice?

Respondent: Ano, a právě to považuji za problém. Nešlo by pouze o technické úpravy, ale o širší tlak na změnu terminologie, vzdělávání a přístupů ve veřejných institucích podle ideologického rámce úmluvy. Tyto změny by mohly mít dopady i mimo oblast samotné ochrany obětí.

Tazatel: Domníváte se, že by česká právní úprava měla více vycházet z principu dobrovolného souhlasu u trestného činu znásilnění?

Respondent: Je samozřejmě správné chránit oběti co nejlépe, ale zavádění vágních definic založených čistě na souhlasu může narušit právní jistotu. Trestní právo musí být postavené na jasných a prokazatelných skutečnostech, nikoli na obtížně ověřitelných tvrzeních. Je proto nutné postupovat velmi obezřetně.

Tazatel: Jak hodnotíte současnou spolupráci institucí, které se podílejí na ochraně obětí domácího násilí?

Respondent: Spolupráce existuje, ale často selhává v praxi. Narážíme na nedostatek koordinace, přetíženost systému a někdy i na ideologicky motivované přístupy některých organizací. To jsou konkrétní problémy, které je třeba řešit.

Tazatel: Jaké hlavní přínosy nebo naopak rizika by podle vás mohla ratifikace Istanbulské úmluvy představovat?

Respondent: Reálné přínosy považuji za minimální, protože většinu požadavků už české právo splňuje. Naopak rizika vidím jako značná, a to zejména v otevírání prostoru pro ideologii a v možných zásazích do vzdělávání, rodinné politiky a dalších oblastí. Hrozí také, že se budou požadavky plnit pouze formálně, aniž by došlo ke skutečnému zlepšení situace obětí.

Tazatel: Domníváte se, že veřejná debata o Istanbulské úmluvě odpovídá jejímu skutečnému obsahu?

Respondent: Ne, domnívám se, že úmluva je často prezentována jednostranně, bez zmínky o problematických pasážích. Kritici jsou někdy neprávem označováni za odpůrce ochrany obětí, což nepovažuji za korektní a nepřispívá to k věcné diskusi.

Tazatel: Jaký vývoj v oblasti ochrany před domácím násilím v České republice očekáváte v následujících letech?

Respondent: Očekávám spíše tlak na přijímání ideologických řešení místo praktických opatření. Domnívám se však, že pokud se zaměříme na posílení fungování policie, soudů a sociálních služeb, lze ochranu obětí zlepšit i bez přijetí mezinárodních úmluv. Klíčové je zaměřit se na reálné fungování systému.

Příloha č.3

Přepis řízeného rozhovoru s respondentem 3

Rozhovor byl realizován jako řízený v rámci praktické části bakalářské práce. Přepis byl jazykově upraven pro účely práce při zachování významu jednotlivých odpovědí.

Tazatel: Jaký je Váš celkový názor na Istanbulskou úmluvu a její případnou ratifikaci Českou republikou?

Respondent: Upřímně řečeno, nejsem zastáncem její ratifikace. Ne proto, že bych zpochybňoval potřebu chránit oběti násilí, ale proto, že mám pocit, že se z té úmluvy dělá něco, co ve skutečnosti není. Česká republika už dnes má relativně kvalitní právní rámec a nepříjde mi, že by nám mezinárodní dokument tohoto typu zásadně pomohl. Spíš se obávám, že se tím otevírá prostor pro věci, které s ochranou obětí přímo nesouvisí.

Tazatel: Domníváte se, že současný český právní řád poskytuje dostatečnou ochranu obětem domácího násilí?

Respondent: Myslím si, že ano. Minimálně z hlediska zákonů ten rámec existuje. Když se podíváme na trestní právo nebo možnosti zásahu policie, tak nástroje máme. Problém podle mě není v tom, že by chyběly zákony, ale spíš v tom, jak se používají. Často to selhává na úrovni konkrétních případů, ne na úrovni legislativy.

Tazatel: Myslíte si, že by ratifikace Istanbulské úmluvy vedla k výrazným změnám v České republice?

Respondent: Nemyslím si, že by šlo o nějakou velkou změnu v zákonech. Ale právě to je pro mě trochu problém. Pokud se nic zásadního nemění, tak proč to vlastně přijímat? A zároveň si myslím, že ty změny by se mohly projevit spíš nepřímou, třeba v tom, jak se bude o těch věcech mluvit, jak se budou nastavovat vzdělávací programy nebo jak budou fungovat některé instituce.

Tazatel: Domníváte se, že by česká právní úprava měla více vycházet z principu dobrovolného souhlasu u trestného činu znásilnění?

Respondent: Tady jsem hodně opatrný. Chápu snahu posílit ochranu obětí, ale trestní právo musí být postavené na jasných pravidlech. Jakmile se začnou používat pojmy, které se špatně dokazují, může to být problém. Neříkám, že současná úprava je ideální, ale změny by měly být opravdu dobře promyšlené.

Tazatel: Jak hodnotíte současnou spolupráci institucí, které se podílejí na ochraně obětí domácího násilí?

Respondent: Myslím si, že ten systém funguje, ale není bez chyb. Hodně záleží na konkrétních lidech. Někde to funguje dobře, jinde méně. To ale podle mě není něco, co vyřeší přijetí mezinárodní úmluvy. To je spíš otázka řízení a fungování těch institucí.

Tazatel: Jaké hlavní přínosy nebo naopak rizika by podle vás mohla ratifikace Istanbulske úmluvy představovat?

Respondent: Přínosy vidím spíš symbolické. Může to vyslat nějaký signál, ale nemyslím si, že to zásadně změní realitu. Rizika naopak vidím v tom, že se z toho stane formální závazek, který se bude plnit „na papíře“, a že se do toho dostanou věci, které nejsou úplně jednoznačné. To pak může vytvářet zbytečné napětí.

Tazatel: Domníváte se, že veřejná debata o Istanbulske úmluvě odpovídá jejímu skutečnému obsahu?

Respondent: Vůbec ne. Ta debata je extrémně vyhrocená. Máte tu jednu skupinu, která to prezentuje skoro jako jediné řešení všech problémů, a druhou, která to úplně odmítá. Přitom realita je někde mezi. Chybí mi tam víc věcnosti a méně emocí.

Tazatel: Jaký vývoj v oblasti ochrany před domácím násilím v České republice očekáváte v následujících letech?

Respondent: Myslím si, že se to bude postupně zlepšovat, ale nebude to díky nějakému jednomu dokumentu. Spíš to bude o tom, jak budou fungovat instituce, jak se bude pracovat s oběťmi a jak se bude zlepšovat praxe. To je podle mě mnohem důležitější než samotná ratifikace.